

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Srovnání péče o děti do tří let věku v různých typech
zařízení z hlediska hygienických podmínek**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:

VEŘEJNÉ ZDRAVOTNICTVÍ

Autor: Magdalena Nováková

Vedoucí práce: MUDr. Marie Nosková

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem Srovnání péče o děti do tří let věku v různých typech zařízení z hlediska hygienických podmínek jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....
Magdalena Nováková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé bakalářské práce MUDr. Marii Noskové za odborné vedení, cenné rady a připomínky a také za ochotu. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří se zúčastnili výzkumu, za jejich ochotu věnovat mi svůj čas a za jejich otevřenost při rozhovoru. Závěrem musím poděkovat své rodině, která mě podporovala po celou dobu psaní práce.

Srovnání péče o děti do tří let věku v různých typech zařízení z hlediska hygienických podmínek

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou srovnání institucí, které poskytují péči o děti do věku tří let.

V teoretické části jsou shrnuty požadavky na jednotlivé typy zařízení péče o děti. Jsou zde zahrnuty hygienické požadavky na prostory a provoz, stravování, počet dětí a pečujících osob. V porovnání jsou zahrnuty mateřské školy, dětské skupiny, lesní mateřské školy, zařízení poskytující péči o dítě do 3 let věku v denním režimu, živnosti péče o dítě do tří let věku a hlídací koutky pro děti.

Cílem práce bylo udělat srovnání z hlediska hygienických požadavků na prostory a provoz jednotlivých typů zařízení. Dále také zhodnocení rizik ve stravování a porovnání vzdělávacích činností.

Výzkumné otázky se týkaly hygienických požadavků na prostory a provoz, rizik ve stravování a rozdílů ve vzdělávací činnosti.

Výzkumnými otázkami jsou:

Odráží se odlišné hygienické podmínky na provozu jednotlivých typů zařízení?

Jaká jsou hygienická rizika stravování?

Jaké jsou rozdíly ve vzdělávací činnosti?

V praktické části byl použit kvalitativní výzkum pomocí polostrukturovaného rozhovoru s pečujícími osobami v zařízení péče o děti a vlastního pozorování dané instituce. Výzkumný soubor se skládal z pěti zařízení péče o děti v Jihočeském kraji – jedna mateřská škola, jedna lesní mateřská škola, jeden hlídací koutek a dvě dětské skupiny. Zařízení byla zvolena náhodně a celkem se uskutečnilo pět rozhovorů na základě předpřipravených otázek. Pro názornost byly pořízeny i fotografie jednotlivých zařízení.

Odpovědi, které byly získány z jednotlivých rozhovorů, byly následně zpracovány metodou otevřeného kódování. Jednotlivé kódy byly použity do myšlenkových map v kategoriích, které byly vytvořeny podle výzkumných otázek. Dané odpovědi byly vždy pod myšlenkovou mapou porovnány.

Z výsledků je patrné, že hygienické podmínky na prostory a provoz se zásadně lišily pouze u lesní mateřské školy, která nemá vše přesně stanoveno v legislativě. Hygiena probíhala převážně venku, což u ostatních zařízení není obvyklé. U další výzkumné otázky na téma stravování se jednotlivá zařízení velmi odlišovala zajištěním stravování, kdy jednou to byla školní kuchyně, podruhé rodiče a za třetí to byla cateringová firma. U sledování spotřebního koše a nutričních doporučení jsme uspěli pouze u mateřské školy. Ostatní zařízení tyto věci nemají legislativně ošetřeny. Poslední zkoumanou oblastí byla vzdělávací činnost. Zde byly rozdíly v počtu dětí na jednu pečující osobu, kdy mateřská škola uvedla tento počet ze všech nejvyšší. Dále byl patrný rozdíl u lesní mateřské školy, ve které děti tráví většinu dne venku a tam také probíhá celý den vzdělávání. Byla zde zahrnuta i otázka ohledně udržení pozornosti dětí. Zde byla překvapením okamžitá odpověď dětské skupiny nad 12 dětí, že takový problém nemají. Bylo to tím, že na děti mají dost pečujícího personálu a mohou se jim tak věnovat individuálně.

Klíčová slova

Mateřská škola; dětská skupina; lesní mateřská škola; hlídací koutek; živnost péče o dítě do tří let věku; zařízení poskytující péči o dítě do tří let věku v denním režimu; hygienické požadavky; stravování; vzdělávání

Comparison of care for children up to three years of age in different types of facilities in terms of hygienic conditions

Abstract

This bachelor thesis is focused on the matter of comparison of institutions that provide care for children up to three years of age.

In theoretical part, there are concluded requirements for individual types of childcare facilities. There are included hygienic requirements for premises and operation, eating, number of children and caregivers. This comparison includes kindergartens, children's groups, forest kindergartens, facilities providing care for children up to three years of age in a daily regime, trade of care for children up to three years of age and children's corners.

The objective of the thesis was to create a comparison in terms of hygienic requirements for premises and operation of individual types of facilities. Further, even an assessment of risks of eating and a comparison of educational activities.

Research questions were connected with hygienic requirements for premises and operation, risks of eating and the comparison of educational activities.

Research questions are:

Are different hygienic conditions reflected in the operation of individual types of facilities?

What are the hygienic risks of eating?

What are the differences in educational activity?

In practical part, there was used a qualitative research using a semi-structured interview with caregivers in the childcare facility, and also own observance of the given institution. The research group consisted of five childcare facilities in the South Bohemian Region – one kindergarten, one forest kindergarten, one children's corner and two children's groups. The facilities were selected randomly, and there were performed five interviews in total based on questions prepared in advance. Photographs of individual facilities were taken for their illustrative nature.

Answers, which were obtained based on the individual discussions, were subsequently processed using the open coding method. Individual codes were used in mind maps in

the categories that were created according to the research questions. The given answers were always compared under the mind map.

It is clear from results, that hygienic conditions for premises and operation were substantially different only in the forest kindergarten which does not have exact requirements defined by the law. Hygiene was performed mainly outside, which is not common in other facilities. As for the next research questions, eating, the individual facilities were really different by the ensured catering, while once it was a school cafeteria, the second one was parents, and the third one was a catering company. As for the monitoring of consumer basket and nutritional recommendations, we succeeded only in the kindergarten. Other facilities do not have this issue defined by the law. The last examined area was the educational activity. There were differences in the number of children per caregiver, when the kindergarten reported the highest number of them all. Further, there was a noticeable difference in the forest kindergarten where children spend most of the day outside and this is where education is performed all day. There was also a question about keeping children's attention. Here, the immediate response of the child group with over 12 children that they do not have such problem was surprising. It was because they had enough caring staff and they can work with them individually.

Keywords

Kindergarten; children's group; forest kindergarten; children's corner; trade of care for children up to three years of age; facility providing care for children up to three years of age in a daily regime; hygienic requirements; eating; education

Obsah

Obsah	8
Úvod.....	10
1 Současnost	11
2 Srovnání jednotlivých typů zařízení péče o děti do tří let	12
2.1 <i>Hygienické požadavky na prostory a provoz</i>	12
2.1.1 Prostorové požadavky	12
2.1.2 Venkovní prostory	13
2.1.3 Vnitřní prostory	15
2.1.4 Podmínky pro hygienická zařízení a šatny	16
2.1.5 Úklid a zacházení s lůžkovinami	18
2.1.6 Osvětlení	19
2.1.7 Mikroklimatické podmínky.....	19
2.1.8 Zásobování vodou	20
2.2 <i>Zřizovatel, poskytovatel, provozovatel – podmínky provozu</i>	20
2.3 <i>Počet dětí a počet pečujících osob</i>	21
2.4 <i>Stravování a pitný režim</i>	22
2.5 <i>Vzdělávání</i>	24
3 Cíl práce a hypotézy	25
3.1 <i>Cíl práce</i>	25
3.2 <i>Výzkumné otázky</i>	25
4 Metodika.....	26
4.1 <i>Metodika výzkumu</i>	26
4.2 <i>Charakteristika výzkumného souboru</i>	27
5 Výsledky.....	28
5.1 <i>Rozhovory</i>	28
5.1.1 Kategorie 1 – Hygienické podmínky a prostory	28
5.1.2 Kategorie 2 – Hygienická rizika stravování.....	41
5.1.3 Kategorie 3 – Rozdíly ve vzdělávací činnosti	50
5.2 <i>Pozorování</i>	58
5.2.1 Provozní doba.....	58
5.2.2 Prostory a poloha zařízení.....	58
5.2.3 Venkovní prostory	58
5.2.4 Vybavení denní místnosti.....	59
5.2.5 Jídelna, prostory ke konzumaci jídla	59

5.2.6	Stravování.....	60
6	Diskuze.....	61
7	Závěr.....	68
8	Seznam literatury.....	69
9	Seznam příloh.....	73

Úvod

Před několika lety nastal problém s umístováním dětí do 3 let věku do zařízení denní péče. Jedná se o problém spíše větších měst. Díky nejvyšší porodnosti v roce 2008 byl nedostatek míst v mateřských školách, a proto začali vznikat alternativní zařízení pro péči o děti. Typy zařízení pro péči o děti jsou: Mateřská škola, dětská skupina, lesní mateřská škola, živnost péče o dítě do 3 let věku, zařízení poskytující péči o dítě do tří let věku v denním režimu a hlídací koutky. Všechna tato zařízení se liší podmínkami, prostory, provozem, stravováním a vzdělávací činností.

V bakalářské práci jsem chtěla popsat jednotlivé typy zařízení a najít mezi nimi rozdíly v hygienických požadavcích, stravování a vzdělávání.

1 Současnost

Mateřské školy jsou zařízení pro předškolní výchovu a vzdělávání dětí od tří do šesti let věku. Je ale možné, aby mateřskou školu navštěvovaly i děti mladší, a to od dvou let věku. Zatím tyto děti nemají právní nárok na přijetí do školky. Předškolní vzdělávání má za cíl podporovat rozvoj dětské osobnosti ať už je to rozvíjení rozumu, získání základních pravidel chování, tělesného vývoje, zjištění základních životních hodnot a také fungování mezilidských vztahů. Toto vzdělávání má děti připravit na další pokračování ve vzdělávání (Zákon č. 561/2004 Sb.).

Dětská skupina spočívá v pravidelné péči o děti od jednoho roku až do zahájení povinné školní docházky, což znamená že dítě musí dosáhnout šesti let. Dále toto zařízení poskytuje dětem docházku nejméně na šest hodin denně. Poskytování péče probíhá v kolektivu dalších dětí mimo jejich domácnost. Musí zde mít zajištěny potřeby dítěte, výchovu, rozvoj dovedností a schopností a dále také učení dětí hygienickým návykům (Zákon č. 247/2014 Sb.).

Základní kameny pro lesní mateřské školy byly položeny v Norsku a Švédsku. V další severské zemi, a to v Dánsku vznikla roku 1954 první tato školka (Häfner, 2003). Postupem času se zakládání těchto lesní mateřských škol rozšířilo i do Německa (Miklitz, 2005). U nás vznikla první tato škola v roce 2007, což je bezmála o padesát let později než v Evropě (Vošahlíková, 2012). Lesní mateřská škola je pouze jedním typem mateřské školy. Dle Vošahlíkové (2012) by se dalo říct, že je považována za alternativní typ předškolního vzdělávání. Její obsahová náplň musí probíhat z větší části venku mimo vymezené zázemí, které je dětem určeno jenom k občasnému pobytu. Toto zázemí musí splňovat požadavek, že není stavbou. Jinak musí lesní mateřská škola splňovat stejné podmínky na předškolní vzdělávání jako klasická mateřská škola. Musí rozvíjet celou osobnost dítěte a tím ho připravit na další vzdělávání (Zákon č. 561/2004 Sb.).

U živnosti péče o dítě do tří let věku v denním režimu se jedná o výchovnou péči o svěřené děti. Je zde potřeba zajistit rozvoj rozumových a řečových schopností. Další součástí rozvoje dítěte v tomto případě je rozvíjení pohybových, hudebních, výtvarných, pracovních dovedností a v neposlední řadě také hygienických návyků. Všechny tyto činnosti by měli být uzpůsobeny věku dětí. Je nutné zajistit bezpečnost a zdraví dětí,

a to hlavně v oblastech stravování, pobytu venku, spánku, osobní hygieny a také poskytování první pomoci (Nařízení vlády č. 278/2008 Sb.)

Zařízení poskytující péči o dítě do 3 let věku v denním režimu byly dříve označeny jako jesle. Dříve byly také nazývány jako zvláštní dětská zdravotnická zařízení. Podle novelizace zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách již pod zdravotnická zařízení nepatří a jejich postavení není zákonem stanoveno. Měly za úkol starost o děti především batolata od jednoho do tří let věku. Fungovaly hlavně pro rodiče, kteří se museli vrátit zpět do práce.

Posledním zařízením jsou tzv. hlídací nebo dětské koutky. Tyto koutky poskytují pouze krátkodobou péči o děti do šesti let věku (Jirdásková, 2014). Jedná se o typ živnosti, která funguje na principu krátkodobé péče. Podléhá tak zákonu o živnostenském podnikání. Konkrétně jde o volnou živnost s názvem „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“ (Čablová, 2012). Většinou jsou tyto dětské koutky umístěny v budovách obchodních center nebo vysokých škol. Rodiče jich využívají, aby si mohli vyřídit své pracovní ale i mimo pracovní schůzky.

2 Srovnání jednotlivých typů zařízení péče o děti do tří let

2.1 Hygienické požadavky na prostory a provoz

2.1.1 Prostorové požadavky

Ohledně prostoru v mateřské škole, který musí poskytovat dětem možnost osobní hygieny, odpočinku, výuky, hry, tělesného cvičení a také stravování, pokud není uskutečněno v jiné stravovací organizaci, musí také velikostně splňovat požadavky dle vyhlášky. Jedná se o zděnou budova, která dětem svým vybavením poskytuje vše potřebné k jejich rozvoji a potřebám (Vyhláška č. 410/2005 Sb.).

Dětskou skupinu lze provozovat pouze v místnostech, které jsou dle technických požadavků na stavby určeny jako byt, obytná nebo pobytová místnost. Tyto prostory se nesmí nacházet v přílišné blízkosti jakéhokoli zdroje hluku a znečištění ovzduší, které by nepříznivě narušovalo provoz dětské skupiny. Je důležité, aby prostory byly přizpůsobeny tak, aby nemohlo dojít k ohrožení života nebo zdraví dětí (Vyhláška č. 281/2014 Sb.).

Pokud se jedná o lesní mateřskou školu, jde o typ mateřské školy, kde se vzdělávání odehrává mimo zázemí, které je určeno jen pro občasný pobyt dětí. Ve výsledku nesmí být tento prostor stavbou (Zákon č. 561/2004 Sb.). Je to pouze nouzové zázemí v případě velmi špatného počasí. Slouží většinou pro spánek dětí, ukládání pomůcek a osobních věcí dětí. Většinou to bývá nějaké týpí, srub, jurta nebo maringotka. Celé prostory jsou převážně venkovní, protože téměř celý plán dne probíhá v přírodě, a nikoliv v zázemí těchto netradičních budov (Vošahlíková, 2012). Jak uvádí Asociace lesních mateřských škol je vyhláška o hygienických požadavcích pro lesní mateřské školy stále v procesu, není tak možné přesně definovat podmínky provozu.

Pro živnost péče o dítě do tří let věku v denním režimu platí stejná pravidla jako pro klasickou mateřskou školu (Vyhláška č. 410/2005 Sb.).

Zařízení poskytující péči o dítě do 3 let věku v denním režimu měly dříve označení jesle (Nález ÚS č. 99/2015 Sb.). Tyto zařízení do roku 2013 včetně fungovaly jako zdravotnická zařízení (Zákon č. 372/2011 Sb.). Od počátku roku 2014 tyto zařízení dále fungují ale již ne jako zdravotnická zařízení. Jsou to zařízení, která poskytují péči o děti do tří let věku v denním režimu. Většinou jsou to soukromá zařízení nebo jsou zřízena krajem či městem. Nyní je podle MPSV možné zkušebně zřídit tzv. mikrojesle. Hygienické požadavky potom mohou ale nemusejí vycházet z právních předpisů, které jsou platné pro dětské skupiny.

Hlídací koutky nebo tzv. dětské koutky nepodléhají žádné speciální platné právní úpravě na provoz zařízení. Hygienické požadavky na prostory a provoz nejsou zcela právně ukotveny, vychází pouze z obecně platných předpisů v oblasti hygieny, stravování, stavební a požární oblasti (Pemová, Ptáček a kolektiv, 2013). V tomto případě by bylo možné řídit se podmínkami, které jsou dány pro živnost „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“ (Pitáková, 2014). Národní ústav pro vzdělávání dále uvádí pokyny pro realizaci zkoušky pro chůvu pro dětské koutky. Zde jsou ale pouze uvedeny podmínky kvalifikace pro tuto pozici.

2.1.2 Venkovní prostory

Venkovní prostory pro pobyt a hry dětí předškolního věku v mateřské škole musí velikostně splňovat požadavek 4m² na jedno dítě a to i včetně travnaté plochy. Pokud se ve venkovních prostorech nachází pískoviště, je potřeba, aby provozovatel

zabezpečil, aby písek nebyl znečištěn ať už mikrobiálně, chemicky nebo parazitárně (Vyhláška č. 410/2005 Sb.). Aby bylo možné stanovit míru znečištění jsou pro písek v pískovištích stanoveny hygienické limity, které jsou uvedeny v tabulce v příloze číslo čtrnáct vyhlášky č. 238/2011 Sb. o stanovení hygienických požadavků na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch, v platném znění. Zároveň musí být pískoviště kryta, aby se zabránilo pohybu volně pobíhajících zvířat. Všechna tato opatření jako je například úklid a údržba venkovní hrací plochy, zakývání pískoviště, sanace a frekvence výměny písku a také údržba a kontrola celého zařízení venkovního prostoru musí být zahrnuta v provozním řádu daného zařízení mateřské školy. Všechny venkovní prostory, které patří k mateřské škole a jsou využívány pro pohyb a hru dětí, musejí být opatřeny plotem, a to hlavně kvůli poskytnutí ochrany zdraví a bezpečnosti dětí (Vyhláška č. 410/2005 Sb.).

U dětské skupiny do dvanácti dětí je potřeba, aby poskytovatel obstaral nezastavěnou plochu pozemku, kterou budou děti využívat k pobytu a hrám venku. Další alternativou je veřejné hřiště nebo příroda (Vyhláška č. 281/2014 Sb.). V případě dětské skupiny, kterou navštěvuje více jak dvanáct, je nutné, aby se řídla požadavky stanovenými stejným právním předpisem jako klasická mateřská škola (Zákon č. 258/2000 Sb.).

U venkovních prostor lesní mateřské školy není třeba dlouze vysvětlovat, že děti se v převážné většině dne pohybují mimo zázemí školky. Doslova to znamená, že jsou děti většinu dne v přírodě, jak již název napovídá, v lese (Vošahlíková, 2012). Dle vyhlášky č. 410/2005 Sb. v platném znění není ani přesně definován venkovní prostor pro výchovu a vzdělávání dětí v lesní mateřské škole.

Živnost péče o dítě do tří let věku, je dle zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví v platném znění povinna dodržovat stejné hygienické požadavky na prostory a provoz, vybavení, osvětlení, mikroklimatické podmínky, úklid a zacházení s prádlem a také zásobování vodou, jak je psáno ve vyhlášce č. 410/2005 Sb. v platném znění. Z toho je tedy zřejmé, že podmínky pro venkovní prostory jsou v případě živnosti péče o děti do tří let věku stejné jako u mateřské školy.

Hlídací koutky fungují v zásadě uvnitř budov. Je tedy pochopitelné, že venkovní prostory není potřeba řešit.

2.1.3 Vnitřní prostory

Pro denní místnost mateřské školy, která je využívána jako ložnice a herna, musí být plocha alespoň 4m². Jestliže je denní místnost oddělena a nebo není využívána jako ložnice, jídelna nebo tělocvična musí splňovat plochu 3m² na dítě. Plocha určená pro lehátko nebo lůžko na spánek musí dosahovat nejméně 1,7m² na jedno dítě. Lehátko či lůžko musí zabezpečit pevnou oporu zad. Místo, kde se ukládají lehátka, matrace a lůžkoviny, musí být náležitě provětrávané. Lůžkoviny každého dítěte musí mít své označení a oddělené uložení (Vyhláška č. 410/2005 Sb.). Jestliže jsou zde umístěny zasklené dveře musí být použito bezpečnostní sklo, aby nedošlo k případnému ohrožení dětí. Zároveň je vyloučeno, aby sklo bylo ve spodní třetině dveří (Vyhláška č. 268/2009 Sb.).

Denní místností v případě dětské skupiny do dvanácti dětí se rozumí samostatná místnost, která slouží k pobytu a odpočinku dětí. Její plocha musí splňovat nejméně 3 m² pro jedno dítě. Tento prostor musí být přiměřený k věku dětí svými prostorovými podmínkami a vybavením. Aby bylo možné poskytnout adekvátní první pomoc nachází se v denní místnosti také lékárnička. Pro odpočinek dětí se zde musí nacházet lehátka, dětské postele nebo matrace, které zajistí pevnou oporu zad. Místo, kam se ukládají lehátka, matrace a lůžkoviny, musí být dostatečně provětrávané. Lůžkoviny má každé dítě náležitě označeno. Vybavenost a návaznost šatny záleží na počtu dětí v dětské skupině. Jedná-li se o maximálně čtyři děti může být šatna součástí denní místnosti a její vybavení obsahuje šatní nábytek. Pokud je počet dětí od pěti do dvanácti musí být tento prostor mimo denní místnost a opět vybaven nábytkem pro ukládání oděvu a obuvi dětí (Vyhláška č. 281/2014 Sb.). U dětské skupiny nad dvanáct dětí se poskytovatel řídí požadavky stejnými jako jsou u mateřské školy (Zákon č. 258/2000 Sb.).

Na vnitřní prostory lesní mateřské školy se nevztahují žádné právní předpisy jako v případě dvou předešlých typů zařízení péče o děti. Je ale nutné zajistit, aby zázemí dětem poskytovalo ochranu před nepříznivými podmínkami počasí. Základna lesní mateřské školy je vedena v čistotě, suchu a nesmí ohrožovat zdraví dětí. Musí se zde nacházet i lékárnička. Dále je potřeba aby děti měli možnost k odložení svých osobních věcí (Vošahlíková, 2012).

Vnitřní prostory živnosti péče o dítě od věku tří let v denním režimu podléhají stejným právním předpisům jako klasické mateřské školy (Zákon č. 258/2000 Sb.).

2.1.4 Podmínky pro hygienická zařízení a šatny

Děti v mateřské škole musí mít umožněn přístup do umýváren a na záchody z šatny a také z denní místnosti. Hygienická zařízení musí zahrnovat jeden záchod a umyvadlo pro pět dětí. Je možno místo maximálně dvou WC umístit dětské pisoáry, a to ve výšce čtyřiceti centimetrů od podlahy. Záchody nejsou rozděleny podle pohlaví. Počet záchodů je možno z jedné třetiny nahradit dětskými nočníky. Pozice umyvadla je zpravidla ve výšce padesáti centimetrů a výtokový ventil je umístěn ve výšce šedesáti centimetrů nad podlahou. U péče o děti mladší tří let jsou umyvadla zpravidla umístěna do výšky maximálně čtyřiceti tří centimetrů od podlahy. Ke každému umyvadlu musí patřit jeden výtokový ventil. Všechna umyvadla musí být připojena na mísící baterii, která se musí nacházet mimo dosah dětí. Zároveň musí být umyvadla opatřena tekoucí studenou i teplou pitnou vodou. Dále musí být vybavena dávkovači s mýdlem, jednorázovými ručníky na osušení rukou nebo vlastními ručníky dětí, které se ovšem nesmí dotýkat navzájem. Výměna ručníků probíhá vždy jednou za týden. Hygienické zařízení musí vždy poskytovat toaletní papír. Podlahy a stěny musí být možno omývat, čistit a dezinfikovat až do výšky alespoň jeden a půl metru. V místnosti jsou dále zřízeny jedna až dvě sprchy, které musí být přizpůsobeny vstupu dětí bez jakékoliv pomoci. Sprcha musí být vybavena přívodem pitné studené a teplé vody. Vzhledem k dětem mladším tří let je možno umístit dětskou vaničku se sprchou. Hygienické zařízení může být vybaveno i přebalovacím pultem a k tomu krytým nášlapným odpadkovým košem na použité pleny. U dětí, které používají pleny se pedagogický personál mateřské školy musí domluvit s rodiči na zajištění hygienických potřeb pro děti tak, aby byly vždy k dispozici, a to i v dostatečném množství. Na tyto předměty je potřeba zajistit i prostor pro jejich ukládání (Vyhláška č. 410/2005 Sb.).

U dětské skupiny nejvýše čtyř dětí musí poskytovatel zajistit jeden záchod, jedno umyvadlo a jednu sprchu. V případě skupiny pěti až dvanácti dětí, kde je nejvíce šest dětí musí být jeden záchod a jedno umyvadlo. U pěti až dvanácti dětí, kde jich je více než šest, musí dětská skupina mít dva záchody, dvě umyvadla, sprchový box nebo dětskou vaničku se sprchou. Jestliže dětskou skupinu navštěvují i děti mladší tří let musí být hygienické zařízení vybaveno přebalovacím pultem, přiměřeným počtem

nočníků a krytým nášlapným košem, který obsahuje jednorázovou vložku. Přívod tekoucí pitné studené a teplé vody musí být u každého umyvadla a sprchy. Ke každému umyvadlu je nutný jeden výtokový ventil. Umyvadla i sprcha je třeba mít připojena na mísící baterii, která se musí nacházet mimo dosah dětí. Pozice umyvadla je zpravidla ve výšce padesáti centimetrů a výtokový ventil je umístěn ve výšce šedesáti centimetrů nad podlahou. U péče o děti mladší tří let jsou umyvadla zpravidla umístěna do výšky horní hrany maximálně čtyřicet tři centimetrů od podlahy. V hygienickém zařízení musí být vždy k dispozici toaletní papír a také tekuté mýdlo v dávkovači. Je potřeba zajistit osušení rukou jednorázovými ručníky a pokud má každé dítě ručník svůj nesmějí se vzájemně dotýkat. Jednou týdně dochází k výměně ručníků. U dětské skupiny, kterou navštěvuje od pěti do dvanácti dětí je hygienické zařízení pro pečující osobu odděleno. Je vybaveno záchodem a umyvadlem, které je napojeno na tekoucí pitnou studenou a teplou vodu. Vždy zde musí být k dispozici toaletní papír, tekuté mýdlo v dávkovači, jednorázové ručníky k osušení rukou nebo osoušeč rukou a krytý nášlapný odpadkový koš s jednorázovou vložkou. Je třeba zajistit i místo, kde se bude nacházet výlevka s tekoucí pitnou studenou a teplou vodou, nebo jiné vybavení s tekoucí pitnou studenou i teplou vodou, kvůli mytí a dezinfekci nočníků, které bude v místnosti hygienického zařízení pečující osoby. Dále je potřeba vymežit prostor nebo skříň, která nebude v dosahu dětí a bude sloužit k ukládání úklidových prostředků a pomůcek (Vyhláška č. 281/2014 Sb.) U dětské skupiny, která je zřízena pro více než dvanáct dětí podléhají požadavky pro zázemí hygienického zařízení vyhlášce č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých v platném znění. Tudíž jsou stejné jako u mateřských škol.

Lesní mateřská škola má ze zákona povinnost zajistit hygienické zařízení, které obsahuje záchod, tekoucí pitnou vodu a také předměty k možnosti osobní hygieny jako je toaletní papír, mýdlo a možnost osušení rukou. Hygienické zařízení musí být co nejbliž základně anebo přímo v zázemí LMS (Vyhláška č. 410/2005 Sb.). Dle Vošahlíkové (2012) je možné se inspirovat vyhláškou č. 106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti v platném znění. Kde je uvedeno, že musí být dětem poskytnuty podmínky pro možnost osobní hygieny. Počet záchodů je stanoven na jeden na patnáct dětí a musí být užívány podle pohlaví odděleně. Poblíž mají děti mít možnost umýt si ruce v tekoucí vodě

(Vyhláška č. 106/2001 Sb.). Další alternativou mohou být i chemické, separační nebo kompostovací záchody (Vošahlíková, 2012).

Pro živnost péči o dítě do věku tří let v denním režimu opět platí stejné požadavky jako u mateřské školy, které vycházejí z vyhlášky č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých v platném znění.

2.1.5 Úklid a zacházení s lůžkovinami

Mateřská škola musí disponovat úklidovou místností, která je dobře odvětraná. Tato místnost má omyvatelné stěny a její součástí je výlevka s přívodem pitné studené a teplé vody, odtok vody a místo na úklidové prostředky a pomůcky. Nutností je provádět úklid každý den. Součástí úklidu je vynášení košů, vytření podlah, setření povrchů na mokro, vysátí koberců vysavačem, umytí záchodů, pisoárů a umyvadel příslušnými čistícími a dezinfekčními prostředky. Alespoň jednou za týden je nutná dezinfekce záchodů a umýváren a také omytí částí stěn, které jsou omyvatelné. Minimálně dvakrát za rok musí dojít k úklidu celého objektu, předmětů, umytí oken a rámu, nevynechají se ani svítidla a světelné zdroje. V neposlední řadě musí být zajištěno vymalování, a to v časovém úseku jednou za tři roky ale podle potřeby to může být častěji. Dle předpisů výrobce nebo dodavatele musí pravidelně docházet k údržbě a čištění nuceného větrání, klimatizace a vzduchotechniky. Výměna ručníků probíhá vždy jednou týdně a u výměny lůžkovin je časové rozpětí tři týdny (Vyhláška č. 410/2005 Sb.).

Míru a jak často se úklid bude provádět v dětské skupině do dvanácti dětí stanovuje poskytovatel ve vnitřních předpisech. Dle vyhlášky č. 281/2014 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz dětské skupiny do 12 dětí v platném znění je ale stanoveno, jak by měl úklid vypadat. Jedná se o umytí všech podlah, vysátí koberců a vynášení odpadků. U hygienických zařízení se musí umývat umyvadla, záchody a nočníky čistícími prostředky s dezinfekční přísadou. Dále také mytí oken a rámu, světelných zdrojů a svítidel. Je také důležité dělat celkový úklid všech prostor a s tím souvisí i mokré čištění koberců, mytí předmětů a hraček. Je potřeba provádět i malování. Lůžkoviny a ručníky, které jsou čisté se musí ukládat zvlášť. Na ručníky a lůžkoviny, které jsou již použité musí být vyčleněno místo mimo dosah dětí.

Lesní mateřská škola nemá pevně stanoveno, jak má vypadat úklid ani zacházení s prádlem.

Živnost péče o děti do tří let věku má průběh a náplň úklidu jako mateřská škola.

2.1.6 Osvětlení

Uvnitř budov mateřské školy, kde děti tráví čas dlouhodobě, musí být vhodné denní osvětlení, které odpovídá normám. Výjimečně je možno využít i celkové sdružené osvětlení, které se shoduje s normami, ale jen po dohodě s orgánem ochrany veřejného zdraví. Celkové sdružené osvětlení je možné použít i na místech, kde děti pobývají krátkodobě. V prostorech, kde se děti vzdělávají u stolků musí sedět tak, aby si nestínily a také nemohly být v zorném poli oslněny jasně procházejícím osvětlovacími otvory. Téměř pro všechny činnosti, které vyžadují zrak, je vyžadován směr denního osvětlení zleva a shora. Světla umělého osvětlení se umísťují na strop, a to rovnoběžně se stěnou kde se nachází okno. Dále se navrhuje a posuzuje výška horizontálních srovnávacích rovin, která je pro osvětlení vzdělávacího prostoru se stolky stanovena na 45 centimetrů nad podlahou. Jak jsem již uvedla v předchozí kapitole je zapotřebí osvětlení čistit, abychom dosáhli jejich požadovaných vlastností (Vyhláška č. 410/2005 Sb.).

Vzhledem k osvětlení u dětské skupiny do dvanácti dětí nejsou požadavky stanoveny (Vyhláška č. 281/2014 Sb.). Jinak je tomu ale u dětské skupiny nad dvanáct dětí. Tam je zapotřebí řídit se stejnými požadavky jako mateřská škola (Zákon č. 247/2014 Sb.).

2.1.7 Mikroklimatické podmínky

Budovy mateřských škol musí být navrženy tak, aby se teploty povrchu vnitřních částí stěn velice nelišily od teplot vzduchu v místnostech uvnitř a musí tomu tak být po celý rok. Na místech, kde se přirozeně větrá pomocí oken, musí být ovládání dosažitelné z podlahy a musí se zde nacházet zajištění proti rozbití, a to třeba kvůli průvanu (Vyhláška č. 410/2005 Sb.).

Mikroklimatické podmínky pro dětskou skupinu, kterou navštěvuje maximálně dvanáct dětí se neřídí žádnými požadavky, jelikož pro ně nejsou stanoveny (Vyhláška č. 281/2014 Sb.). Dětská skupina nad dvanáct dětí má požadavky stanoveny vyhláškou č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení

a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých v platném znění, kterou se řídí i mateřské školy (Zákon č. 247/2014 Sb.).

2.1.8 Zásobování vodou

V mateřské škole musí být zajištěna tekoucí pitná voda, která je stanovena šedesáti litry na jedno dítě na den (Vyhláška č. 410/2005 Sb.). Pitnou vodou je voda ať už v původním stavu nebo po úpravě, která se používá k pití, vaření, přípravě jídel a nápojů, v potravinářství, v péči o tělo a také k mytí předmětů, které následně přicházejí do styku s potravinami nebo lidským tělem. Dále jsou zde určeny hygienické požadavky na zdravotní nezávadnost a čistotu. Určené jsou hygienické limity chemických, fyzikálních, biologických, mikrobiologických a organoleptických ukazatelů (Zákon č. 258/2000 Sb.).

U dětské skupiny do dvanácti dětí je pouze určeno, že musí mít zajištěn přívod studené a teplé tekoucí pitné vody do hygienické zařízení. Bližší specifikace není nikde dána. Toto platí pro zařízení do dvanácti dětí (Vyhláška č. 281/2014 Sb.). Dětská skupina s vyšším počtem dětí, než je dvanáct musí splňovat stejné požadavky jako klasická mateřská škola (Zákon č. 247/2014 Sb.).

Lesní mateřská škola je na tom podobně je u ní předepsán dostatek pitné vody. Pitná voda je v tomto případě určena k pití, k osobní hygieně a také k možnosti poskytování první pomoci. Tekoucí pitná voda zde musí být zavedena do hygienického zařízení. Je možné vodu ale i dovážet. K tomu slouží vhodné nádoby, které jsou vyrobeny z materiálů, který je přímo určen pro styk s potravinami. Tyto nádoby musí být uzavíratelné, čisté a přímo k tomu určené (Vyhláška č. 410/2005 Sb.).

2.2 Zřizovatel, poskytovatel, provozovatel – podmínky provozu

Mateřské školy mohou být zřízeny státem, krajem, obcí, svazkem obcí, zaměstnavatelem nebo právnickou osobou. Podléhají školskému zákonu č. 561/2004 Sb. v platném znění. Základním pravidlem pro zřízení mateřské školy je zápis do školského rejstříku, ve kterém jsou informace dostupné každému. Je možné zřizovat mateřské školy s celodenním, polodenním nebo internátním provozem. U celodenního provozu je dětem poskytováno vzdělání více jak šest a půl hodiny denně, ale nejvíce to může být dvanáct hodin za den. U provozu na půl dne je

vzdělání zajištěno po dobu nejvýše šest a půl hodiny denně. Z hlediska věku mohou být vytvářeny homogenní nebo heterogenní třídy (Zákon č. 561/2004 Sb.).

Dětská skupina má na rozdíl od mateřské školy poskytovatele. Může jím být fyzická ale i právnická osoba. Ta musí splňovat podmínky dané zákonem a zajišťovat službu péče o dítě. Tuto službu může vykonávat ze svěřené pravomoci Ministerstva práce a sociálních věcí, zápisem do evidence poskytovatelů. Uděluje v této věci oprávnění k provozování dětské skupiny (Zákon č. 247/2014 Sb.).

Lesní mateřskou školu je možné založit stejně jako mateřskou školu, jedná se totiž pouze o alternativní typ tohoto zařízení.

Živnost si může založit fyzická i právnická osoba, která však má povinnost vykonat požadavky, které vyplívají ze zákona o živnostenském podnikání. Tyto osoby musí být plně svéprávné a bezúhonné. Dalším předpokladem k možnosti založení živnosti péče o dítě do tří let věku v denním režimu je odborná způsobilost podnikatele. Tím se v první řadě rozumí odborná způsobilost k výkonu povolání ve zdravotnictví což splňuje záchranář, všeobecná zdravotní sestra, porodní asistentka, zdravotnický asistent nebo ošetřovatel. Mezi další profese, které mohou takto podnikat, patří sociální pracovník nebo pracovník v sociálních službách. I učitelé v mateřských školách, kteří jsou odborně způsobilí k výkonu povolání, mohou tuto živnost založit a provozovat. Poslední osoba, která má možnost k výkonu podnikání v tomto směru, vlastní profesní kvalifikaci pro činnost chůvy pro děti předškolního věku (Zákon č. 455/1991 Sb.). Další možností je živnost péče o děti do tří let věku v necelodenním režimu. Zde je nutné pouze dodržet všechny všeobecné podmínky pro získání živnostenského listu.

2.3 Počet dětí a počet pečujících osob

V mateřské škole může být více tříd, a z toho v každé se musí splnit počet maximálně dvacet čtyři dětí. Ve třídě, kde jsou pouze děti od dvou do tří let, je počet dětí stanoven na minimálně dvanáct, ale nevíce však šestnáct. Ve třídách, kde se společně vzdělávají děti mladší tří let s dětmi staršími se snižuje maximální možný počet dětí na třídu z dvaceti čtyř vždy o dvě děti, a to vzhledem k počtu dětí do tří let. To v praxi znamená, že pokud chodí do takovéto třídy jedno dítě od dvou do tří let snižuje se nejvyšší počet dětí na dvacet dva. S dalšími dětmi dochází opět ke snížení, nejvýše to však může být o šest dětí v jedné třídě (Vyhláška č. 151/2018 Sb.).

Dětská skupina bývá podle zákona č. 247/2014 Sb. o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině v platném znění naplněna počtem dvanácti nebo dokonce až dvaceti čtyř dětí, což je maximální možná kapacita. V závislosti na množství dětí, které navštěvuje zařízení je nutné zajistit adekvátní počet pečujících osob. Ten se také odvíjí od zdravotního stavu, doby pobytu a věku dětí. Je povinností poskytovatele obstarat pro skupinu do šesti dětí jednu pečující osobu. V případě sedmi až dvacet čtyř dětí je nutné, aby o děti pečoval osoby dvě. Pokud do skupiny chodí minimálně jedno dítě mladší dvou let musí být u skupiny s počtem od třinácti do dvaceti čtyř dětí tři starající se osoby.

Lesní mateřská škola je pouze druhem mateřské školy. Tudíž jednu třídu musí navštěvovat nejméně patnáct dětí (Vyhláška č. 151/2018).

2.4 Stravování a pitný režim

Vzhledem ke stravování v dětském věku je vydáno mnoho doporučení. Režim správné výživy spočívá v pravidelnosti jednotlivých chodů, klidu na konzumaci potravin a také neutrálnosti prostředí, čímž je myšleno, že by se děti neměly nutit do jídla (Gidding, et al., 2006).

V oblasti životosprávy dítěte se ředitel mateřské školy při přijímání vždy domluví s rodiči na rozsahu a způsobu stravování. Pokud je dítě v mateřské škole přítomno v době podávání jídla má toto dítě povinnost se stravovat. V důsledku to znamená nárok na dopolední svačinu, oběd a také odpolední svačinu s ohledem na délku pobytu v mateřské škole (MŠMT, 2017). Stravu tedy zajišťuje dětem mateřská škola. Je zde nutné zapojení pedagogických pracovníků do proces stravování. V praxi by to mělo vypadat tak, že pedagogové by měli děti k jídlu pobízet, motivovat a také jít jim příkladem. Lze tak dosáhnout kýžených výsledků, že z nechtěných jídel, která jsou pro děti potřebná jsou mnohdy i jídla vcelku oblíbená. Velice důležitá je i spolupráce rodičů. V dnešní uspěchané době se v domácnostech málo objevují luštěniny, ryby, různé druhy pomazánek nebo malé množství ovoce a zeleniny. Mateřská škola zajišťuje dětem asi 60 % celkového denního příjmu potravin. Je tedy i na rodičích, zda vedou své děti ke správné výživě či jim dávají nevhodnou stravu, ve formě smažených, tučných, sladkých a výživově nevyvážených pokrmů (MZe, 2016). Stravování v mateřské školce zajišťuje přímo škola nebo jiná osoba, která poskytuje stravovací služby. Děti, které

jsou ve třídě s celodenním provozem, mají nárok na přesnídávku, oběd a svačinu. Je také povinností dodržovat tzv. spotřební koš, který určuje výživové normy pro školní stravování. Tyto normy jsou pro děti předškolního věku vymezeny od tří do šesti let (Vyhláška č. 107/2005 Sb.). Je sledováno základních deset potravinových komodit, které se postarají o dostatečný příjem doporučených živin. Zařazeno je i sledování příjmu soli (MZe, 2016). Dále je potřeba zajistit dětem dostatečný pitný režim v průběhu celého dne. Základním nabízeným nápojem by měly být neslazené nápoje nebo dokonce i čistá voda. Je ale možné mít v nabídce slazený nápoj ale vždy společně s nápojem neslazeným. Nápoje je možné ředit, aby nebyly přeslazené. Ve výběru se mohou objevit i čaje, ale není vhodné, aby to byl čaj černý, který obsahuje kofeinové a theinové látky. Z toho vyplývá, že vždy musí mít děti k dispozici neslazený nápoj a jako druhý může být mléčný nebo nemléčný nápoj (MZ, 2015).

Poskytovatel dětské skupiny nemá povinnost zajišťovat stravování dětem. Způsob, jak bude obstaráno stravování si domluví rodiče s poskytovatelem, a to ve smlouvě o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. Je možné, aby jídlo donášeli dětem rodiče. Na poskytovateli je poté povinnost zajištění uchování, ohřev a podání stravy dítěti. Vše musí být prováděno tak aby nedošlo k poškození zdraví dětí, dle správné hygienické praxe v oblasti hygieny potravin a také v souladu s činnostmi epidemiologicky závažnými. Druhou možností zajištění stravování je že stravu dětem obstarává poskytovatel. Opět je nutné dodržování pravidel hygieny potravin a pravidel u činností epidemiologicky závažných. Poskytovatel rovněž musí zajistit vhodný pitný režim, který bude k dispozici po celou dobu pobytu dítěte ve skupině (Zákon č. 247/2014 Sb.).

Lesní mateřská škola se poněkud liší způsobem stravování. Většinou se zde nenachází kuchyň, ve které by se jídlo vařilo. Proto je nutností, aby se jídlo dováželo. Je možné dovážet jídlo z nějaké místní jídelny nebo se domluvit s mateřskou školou. V tomto případě je ale nezbytné dovážené jídlo ihned konzumovat (MZ, 2017). Jelikož jsou lesní mateřské školy brány jako alternativní typ mateřské školy, je zde kladen větší důraz na zásady zdravé výživy. Existují proto také lesní mateřské školy, které preferují pro děti vegetariánskou stravu (Morávková, 2013). Další alternativou je, že jídlo dětem dávají rodiče. Je to ale hlavně ve formě dopolední svačiny, kterou s děti přináší s sebou v batůžku. Ve svém batohu si zároveň každé dítě nosí lahev s pitím.

2.5 *Vzdělávání*

V tomto ohledu si musíme uvědomit všechny aspekty, které souvisejí s úrovní vývoje dětí v tomto věku. Děti ve věku dvou let touží po experimentu, objevování a poznání všemi smysly. Snaží se osamostatnit a jeho osobnost je velice egocentrická. Vše prožívá v přítomném okamžiku a tím pádem je pro něj obtížná orientace v čase a prostoru. V této době je pro dítě velice důležitá vazba na dospělou osobu, která je pro něj vzorem. Proto je v situaci, kdy dítě začne navštěvovat mateřskou školu, učitel velice významnou osobou, protože musí zastoupit roli rodiče a být oporou v novém prostředí. Pokud jde o učení dvouletých dětí je potřeba vědět, že tento proces probíhá především hrou, napodobováním a také vlastním prožitkem. Jejich pozornost je udržitelná jen po velice krátký čas. Je tedy zapotřebí přizpůsobit vzdělávání dětí jejich potřebám. Je na místě opakování a střídání činností, pravidelné nacvičování správných návyků a dovedností. Oproti starším dětem je klíčový individuální přístup. Zaručí to tak dětem pocit bezpečí a dostatek emoční podpory. V mateřské škole je nutné, aby byl sestaven Školní vzdělávací program, který vychází z principů Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní zařízení. RVP musí mít stanovené konkrétní cíle, formu, obsah a také časový úsek vzdělávání. Celý obsah vzdělávání je určen pro všechny věkové kategorie dětí předškolního věku. (MŠMT, 2018)

U dětské skupiny musí poskytovatel zpracovat plán výchovy a péče o dítě. Cílem tohoto plánu je rozvoj schopností, osvojení kulturních a hygienických návyků. Celý tento program je zaměřen a rozvoj osobnosti dítěte ale také na jeho psychický a fyzický vývoj. Tištěná nebo elektronická verze plánu výchovy a péče o dítě je zpřístupněna rodičům (Zákon č. 247/2014 Sb.).

Lesní mateřská škola, která je zapsaná v rejstříku škol, dodržuje stejné podmínky pro vzdělávání dle RVP PV jako mateřská škola. U těchto školek se téměř celý program dne odehrává venku. V přírodě tak dochází k ucelenému rozvoji schopností a dovedností dítěte (Vošahlíková, 2012). Pobyť v přírodě se také odráží na vývoji rozumového a poznávacího učení. Azlina, Zulkiflee (2012) a Acar (2014) také uvádí, že děti se venku učí pomocí svých získaných zkušeností, protože v přírodě se nachází daleko víc podnětů ke hře. Také se děti naučí mnoho užitečných a důležitých věcí o své vlastní osobě, přírodě a také o svých vrstevnících (Wattchow, Brown, 2011). Ostatní zařízení nemají pevně stanovenou formu ani obsah vzdělávání.

3 Cíl práce a hypotézy

3.1 Cíl práce

Srovnání hygienických požadavků na prostory, provoz, zajištění stravování a vzdělávací činnost v šesti typech zařízení péče o děti v Jihočeském kraji. Typy zařízení: Mateřská škola, dětská skupina, lesní mateřská škola, živnost péče o dítě do tří let věku, zařízení poskytující péči o dítě do tří let věku v denním režimu, hlídací koutek.

3.2 Výzkumné otázky

Výzkumná otázka číslo 1:

Odráží se odlišné hygienické podmínky na provozu jednotlivých typů zařízení?

Výzkumná otázka číslo 2:

Jaká jsou hygienická rizika stravování?

Výzkumná otázka číslo 3:

Jaké jsou rozdíly ve vzdělávací činnosti?

4 Metodika

4.1 Metodika výzkumu

Bakalářská práce byla vypracována pomocí metody kvalitativního výzkumu. Ve vybraných zařízeních péče o děti byly provedeny polostrukturované rozhovory a pozorování. Všichni pracovníci těchto zařízení byli předem informováni o obsahu a výzkumných otázkách této práce. Všechny získané materiály týkající se provozu zařízení byly shromážděny na základě písemného souhlasu, jehož vzor je v příloze č. 1. Výzkum se konal v březnu 2019 v Českých Budějovicích, v Kaplici a jejich přilehlém okolí, vždy s příslušným personálem daného zařízení.

Rozhovor byl členěn do tří tematických okruhů, vždy dle výzkumné otázky. Tvořily ho již předem připravené otázky, které jsou k nahlédnutí v příloze č. 2. První okruh otázek se týkal odlišnosti hygienických podmínek jednotlivých typů zařízení. Zjišťovali jsme ukládání osobních věcí, spánek dětí a s ním spojené zacházení s lůžkovinami, vybavení denní místnosti, velikost prostor pro děti, počty umyvadel, záchodů a sprch, návaznost a vybavení hygienického zázemí, zajištění vody, větrání, osvětlení, úklid a v neposlední řadě vybavení a velikost venkovních prostor. Druhým okruhem jsme se snažili objasnit možná rizika stravování. Byly zde otázky typu, kým je zajištěno stravování, jak často děti jí, jestli jsou děti nuceny do jídla, otázka pitného režimu a nabídky nápojů. Bylo zde řešeno i dodržování nutričních doporučení a spotřebního koše. Dále byly zahrnuty otázky skladování potravin a umývání nádobí. Poslední neméně důležitý okruh se snažil rozklíčovat rozdíly ve vzdělávací činnosti. Dotazované osoby zodpovídaly otázky týkající se počtu dětí a jejich věku, počtu pracovníků, vzdělávacího programu a času stráveného vzděláváním. Okruh také obsahoval problematiku udržení pozornosti u menších dětí, věnování se personálu dětem a také trávení času dětí venku. Hodnocení bylo sestaveno na základě odlišností v odpovědích jednotlivých zařízení. Rozhovory se uskutečnily v daných zařízeních s odbornými pracovníky na základě písemného souhlasu, který je uveden v příloze č. 1. Rozhovory byly na podkladu souhlasu subjektů výzkumu nahrány do audio záznamu a ty byly poté přepsány do textového souboru. Přepsané rozhovory byly pojmenovány zkratkou například Z1 – zařízení číslo 1. Označení bylo přiřazeno k jednotlivým typům zařízení: Z1 – mateřská škola, Z2 – dětská skupina do 12 dětí, Z3 – dětská skupina nad 12 dětí, Z4 – lesní mateřská škola, Z5 – hlídací koutek. Zpracování proběhlo pomocí metody otevřeného kódování, které

uvádí Hendl (2012). Zvolená technika „papír a tužka“ byla použita ve vytištěných verzích rozhovorů. Byly zde barevně označeny kódy, které byly rozděleny do jednotlivých kategorií a myšlenkových map. Myšlenkové mapy jsou cenným pomocníkem při zmapování naší mysli a myšlenek (Buzan, 2013). Metoda kódování byla označena jako jednoduchý proces, při kterém dochází k rozebrání zkoumaného tématu. Jednotlivé části rozhovoru jsou rozebrány na menší celky a ty jsou následně kódovány.

Při návštěvě jednotlivých zařízení byly opět na základě souhlasu pořízeny fotografie, které jsou nahrány na přiloženém CD. Zároveň jsou na CD doloženy všechny písemné souhlasy. Dále bylo provedeno vlastní pozorování, které bylo zapsáno do předem připraveného podkladu, jehož vzor je v příloze č. 3. Vyplněné podklady jsou k dispozici také na přiloženém CD. Byly zde zaznamenány demografické otázky, otázky provozní doby, zařazení do školského rejstříku, získané informace o prostorech, vybavenosti denní místnosti, povrchu a vybavení venkovních prostor a také další poznatky ke stravování.

4.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor praktické části této bakalářské práce představovalo pět typů zařízení péče o děti v Jihočeském kraji. Tvořila je jedna mateřská škola, jedna lesní mateřská škola, dvě dětské skupiny a jeden hlídací koutek. Všechna zařízení byla vybrána náhodně. V cíli této práce je ale zmíněno šest typů zařízení péče o děti. Prvním typem, který nebyl ve výzkumném souboru je živnost péče o dítě, a to vzhledem k tomu, že v Jihočeském kraji se momentálně žádná nenachází. Druhým nezařazeným typem je zařízení poskytující péči o dítě do tří let věku v denním režimu, které jsem sice kontaktovala, ale nebyla mi umožněna spolupráce.

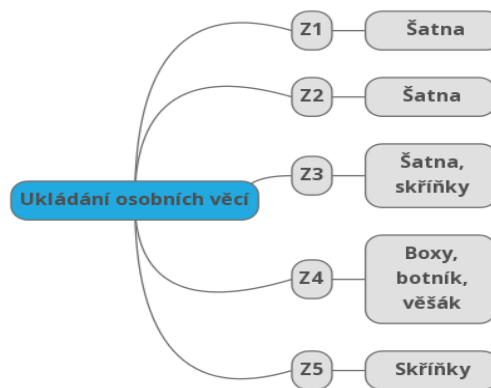
5 Výsledky

V této části mé práce byly vytvořeny myšlenkové mapy k jednotlivým kategoriím, které se odvíjeli od výzkumných otázek. Každá myšlenková mapa je popsána a jsou v ní zaznamenány kódy, které byly vytvořeny z přepsaných rozhovorů.

5.1 Rozhovory

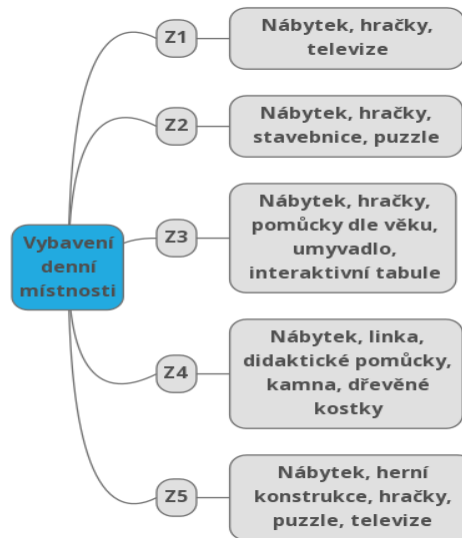
5.1.1 Kategorie 1 – Hygienické podmínky a prostory

Myšlenková mapa 1.1: Ukládání osobních věcí

Tato myšlenková mapa znázorňuje, jak je v jednotlivých typech zařízení zajištěno ukládání osobních věcí dětí. Byly vytvořeny kódy: „šatna“, „skříňky“, „boxy“, „botník“, „věšák“. V prvních třech zařízeních Z1, Z2, Z3 došlo ke shodě, že osobní věci dětí jsou umístěny v šatně. V zařízení Z4 klasickou šatnu neměli, ale uvedly že mají boxy, botník a věšák pro potřebu dětí, a to vše je u vstupu do denní místnosti. V posledním zařízení Z5 uvedly, že u vstupu do hlídacího koutku mají skříňky, ke kterým mají rodiče vždy klíček a osobní věci tam dětem mohou dát. Součástí této otázky bylo také zda je šatna samostatná. Opět došlo ke shodě prvních tří zařízení Z1, Z2, Z3, kdy odpověděli, že je šatna samostatná. U posledních dvou zařízení Z4, Z5 bylo pracovníky uvedeno, že šatna je ve vstupu, a tudíž není samostatná.

Myšlenková mapa 1.2: Vybavení denní místnosti

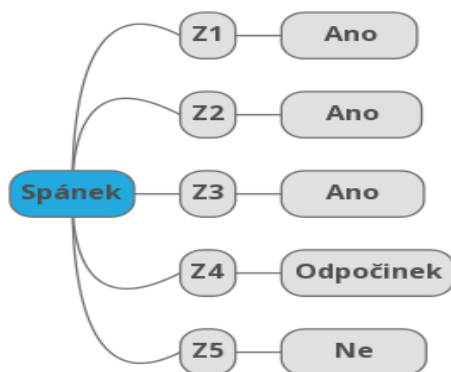
Zde jsme se pracovníků ptali na vybavenost denní místnosti. Ve všech zařízeních jsme dostali odpověď ohledně vybavenosti nábytkem. Bylo zde i řečeno, že nábytek je vždy velikostně přizpůsoben věku dětí. Kromě Zařízení Z4, kde si na klasické hračky moc nepotrpí, se ve všech zařízeních hračky objevují. V zařízení Z1 a Z5 jsme zjistili, že součástí vybavení je i televize. V prvním případě nám ale bylo řečeno, že její využití je minimální, pouze v případech velice špatného počasí a jen na krátkou dobu. Zařízení Z3 uvedlo jako další vybavení denní místnosti malé umyvadlo, které slouží výhradně dětem, které si zde mohou umývat ruce nebo ho využít k napuštění vody do hrnečků. V zařízení Z5 byla hlavní dominantou celého prostoru herní konstrukce.

Myšlenková mapa 1.3: Velikost prostor denní místnosti

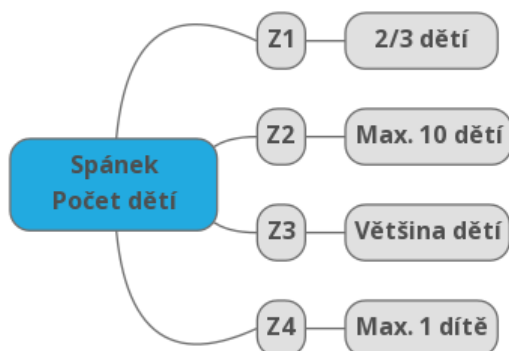
Další zkoumanou oblastí bylo, zda pracovníci znají velikost prostor denní místnosti, popřípadě herny. Všichni dotazovaní při této otázce zaváhali. Ve většině případů bylo řečeno, že přesné rozměry neznají, ale věděli že se dají dohledat ve vyhlášce. V případě zařízení Z3 jsme zjistili, že budova je koncipována jako mateřská škola. Tudiž se zde předpokládá, že velikostně splňuje požadavky dané vyhláškou na prostory mateřské školy. U zařízení Z4 z rozhovoru vyplynulo, že sice přesnou velikost neznají, ale nezdálo se jim to podstatné, protože většinu dne tráví s dětmi venku.

Myšlenková mapa 1.4: Spánek

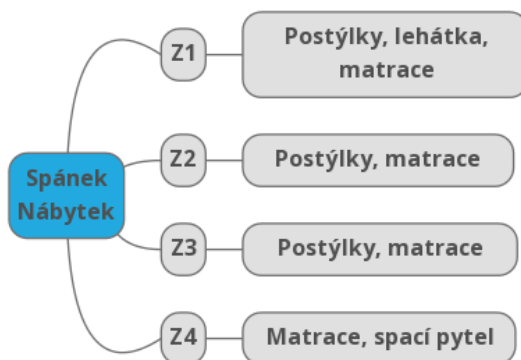
Z této myšlenkové mapy je patrné, zda děti využívají možnosti spaní. Zařízení Z1, Z2 a Z3 sdělili, že děti u nich spí. U zařízení Z4 jsme zjistili, že zde děti spíše po obědě odpočívají, než že by úplně spaly. Poslední zařízení Z5 ani možnost spánku nenabízí.

Myšlenková mapa 1.5: Počet dětí, které možnosti spánku využívají

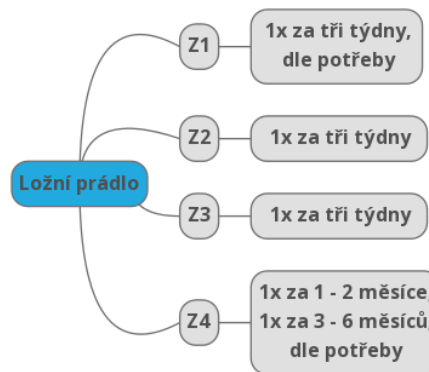
Z hlediska počtu dětí, které aktivně využívají možnosti spánku, jsme zjistili, že v zařízení Z1, Z2 a Z3 spí většina dětí. Zástupce zařízení Z4 nás překvapil počtem spících dětí, a to konkrétně pouze jedno dítě. Znamená to tedy, že děti nemusejí povinně hodinu a půl spát. Bylo nám to vysvětleno, že se asi půl hodiny čte nějaká pohádka, aby si děti odpočinuly. Pokud chtějí spát tak mohou, ale když nechtějí spát ani odpočívat, odcházejí dělat jiné činnosti. Zařízení Z5 již u předchozí otázky uvedlo, že děti v jejich zařízení nespí, tudíž jsme se na další otázky ohledně spánku neptali.

Myšlenková mapa 1.6: Vybavení pro potřeby spánku

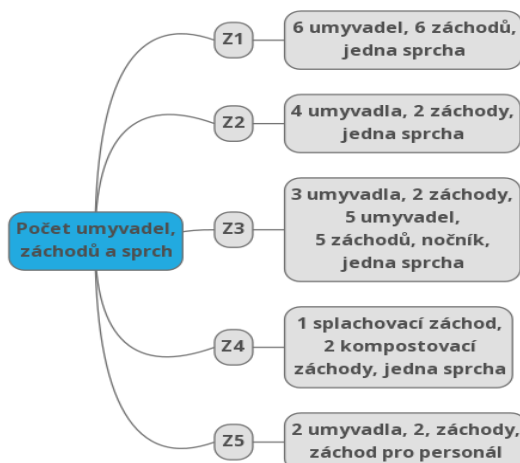
Myšlenková mapa byla vytvořena na základě otázky: „Na čem děti spí?“. U prvních třech odpovědí se totožně objevily postele a k nim příslušné matrace. V zařízení Z1 dále uvedli, že používají i lehátka. U zařízení Z3 nám dále bylo řečeno, že matrace a i prostěradla, mají ochrannou vrstvu proti počůrání, aby se přes ně nic neprosáklo. V zařízení Z4 jsme zjistili, že děti využívají ke spánku a odpočinku matrace a vlastní spací pytle. U této myšlenkové mapy jsme také zahrnuli otázku samostatnosti ložnice. Zařízení Z1, Z3, Z4 uvedly, že rozkládají lehátka nebo postýlky v denní místnosti. Zároveň zařízení Z1 nám sdělilo, že mají i samostatnou ložnici. Zařízení Z2 má také samostatnou ložnici.

Myšlenková mapa 1.7: Zacházení s ložním prádlem

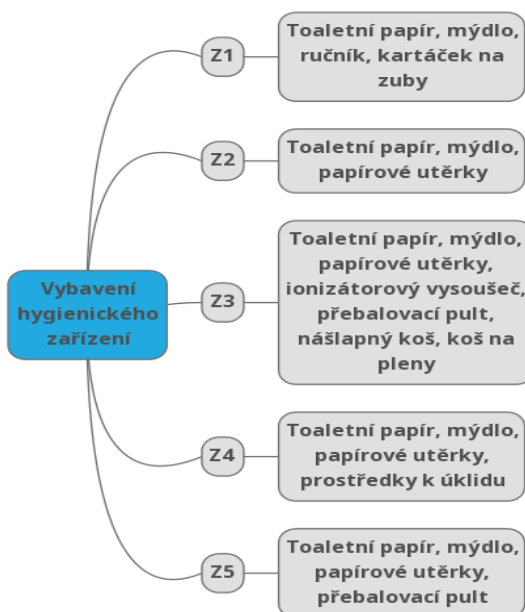
Na otázku ohledně vyměňování a praní ložního prádla jsme dostali stejnou odpověď od prvních třech zařízení. Bylo zjištěno, že jednou za tři týdny vyměňují ložní prádlo a následně ho perou. V zařízení Z1 dále uvedli, že pokud je potřeba proběhne výměna v častěji. Čisté prádlo ukládají ve vyhrazené skříni v místnosti vedle ložnice, peřinky jsou uloženy v samostatných policích otevřené skříně. O umístění peřin děti odpovědělo stejně i zařízení Z3. Zařízení Z4 udalo frekvenci v praní prostěradel na jednou za měsíc až dva měsíce. U praní spacích pytlů mají také určen interval v rozmezí čtvrt až půl roku. Dále také sdělili, že výměna probíhá i častěji pokud je to třeba.

Myšlenková mapa 1.8: Počet umyvadel, záchodů a sprch

Mezi dalšími podmínkami, které jsme zjišťovali bylo hygienické zázemí. Ptali jsme se na počet záchodů, umyvadel a sprch. Množství se liší dle počtu dětí. V prvním zařízení Z1 jsme zjistili, že ke každé třídě náleží hygienické zázemí, které obsahuje vždy šest umyvadel, šest záchodů a jednu sprchu. Druhé zařízení Z2 uvedlo že mají čtyři umyvadla, dva záchody a jednu sprchu. Třetí organizace Z3 udává že má tři umyvadla, dva záchody, jednu sprchu a také nočník pro třídu menších dětí. Ke třídě, kterou navštěvují starší děti, náleží pět umyvadel, pět záchodů a jedna sprcha. Ve čtvrtém zařízení Z4 pro péči o děti uvedli, že mají jeden splachovací záchod a jednu sprchu ve vedlejší chatě. Vysvětlili nám také, že to není úplně standartní vybavení u lesních školek. Dále mají dva kompostovací záchody. Poslední zařízení Z5 má dvě umyvadla a dva záchody pro děti a záchod pro personál, který je od dětských oddělen.

Myšlenková mapa 1.9: Vybavení hygienického zařízení

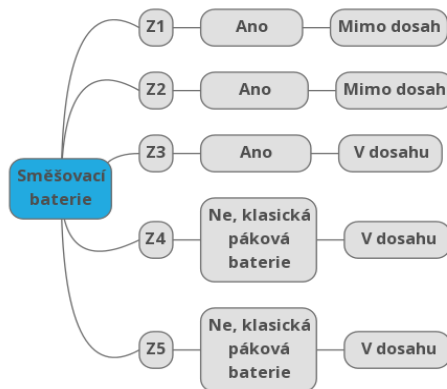

Ohledně vybavenosti hygienického zázemí byly zahrnuty kódy: „toaletní papír“, „mýdlo“, „ručník“, „papírové utěrky“, „kartáček na zuby“, „ionizátorový vysoušeč“, „přebalovací pult“, „nášlapný koš“, „koš na pleny“ a „prostředky k úklidu“. Ve všech zařízeních se shodli na toaletním papíru a mýdle. Dále ve čtyřech zařízeních (Z2, Z3, Z4 a Z5) byly uvedeny papírové utěrky na osušení rukou dětí. V zařízení Z1 se v rozhovoru objevilo, že děti používají na sušení rukou ručník. Dále zde používají kartáčky na zuby, ale pouze děti předškolního věku. V zařízení Z3 mají kromě papírových utěrek také ionizátorový vysoušeč. Dále jsme se od dvou zařízení (Z3 a Z5) dozvěděli, že součástí hygienického zázemí je i přebalovací pult. Zařízení Z1 uvedlo, že k nim děti s plenkami nechodí, a tudíž nepotřebují mít umístěn přebalovací pult. Mají dané jakési vnitřní pravidlo pro přijímání dětí mladších tří let, kdy tyto děti rádi přijmou, ale pouze za předpokladu, že nenosí plenky. Bylo to také z důvodu následného zacházení s plenami jako s nebezpečným odpadem. V zařízení Z4 byly v hygienické zázemí uskladněny i prostředky k úklidu.

Jako další jsme se ptali, zda hygienické zařízení navazuje na denní místnost a šatnu zároveň. Z rozhovorů jsme zjistili, že pouze jedno hygienické zázemí (zařízení Z3) navazuje na obě místnosti. Ve čtyřech případech navazovalo hygienické zázemí na denní místnost. Bylo to v případě zařízení Z1, kde nám bylo řečeno, že to dříve měli i s návazností na šatnu, ale děti měli v šatně málo místa, a tak průchodnost rovnou

do šatny byla zrušena. V zařízení Z2 mělo jedno hygienické zázemí návaznost na šatnu a druhé na denní místnost. V zařízení Z4 nebylo zjištěno žádné spojení mezi denní místností ani šatnou. Bylo to z důvodu hygieny venku. V zařízení Z5 bylo propojení hygienického zázemí s denní místností.

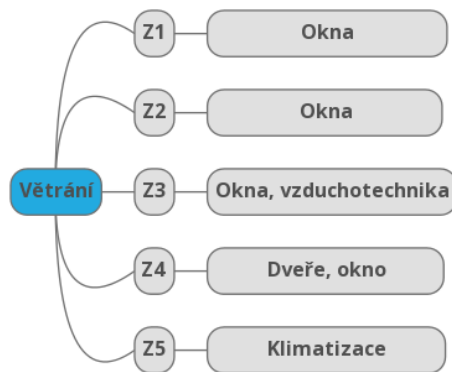
Myšlenková mapa 1.10: Zajištění vody

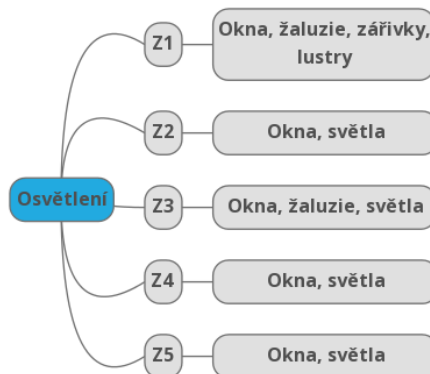
Tato myšlenková mapa byla vytvořena z otázek: „Je zde umístěná směšovací baterie?“ a „Je mimo dosah dětí?“. V prvních třech zařízeních (Z1, Z2 a Z3) nám uvedli, že směšovací baterii mají. Dále určili, že je mimo dosah dětí a v případě zařízení Z3 mohou děti s baterií manipulovat, ale nikdy zde nejde dosáhnout horké vody a děti se tak nemohou opařit. Ve zbývajících dvou organizacích (Z4, Z5) byla popsána klasická páková baterie, kterou si děti obsluhují sami.

U zajištění vody jsme se dále ptali pracovníků, zda znají zdroj poskytované vody. Ve čtyřech zařízeních, konkrétně Z1, Z2, Z3 a Z4 jsme dostali stejnou odpověď a tou byl veřejný vodovod. Zařízení Z4 uvedla, že vodu také dováží a označili ji jako pitnou vodu z vodovodního řádu města. Poslední zařízení Z5 nevědělo odkud jejich voda pochází.

Myšlenková mapa 1.11: Zajištění větrání

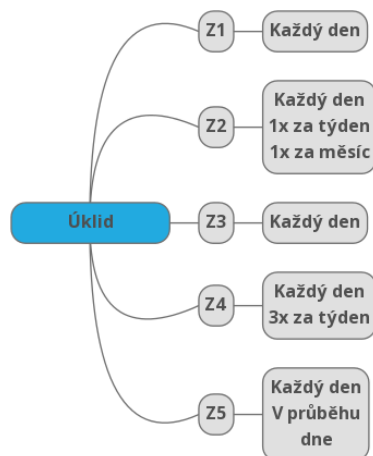

Myšlenková mapa 1.12: Zajištění osvětlení

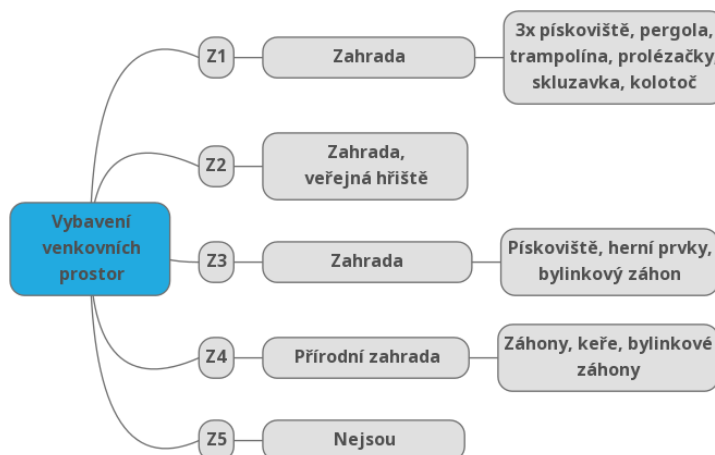
Pro vznik těchto myšlenkových map byly položeny dvě základní otázky: „Jak máte zajištěno větrání?“ a „Jak máte zajištěno osvětlení?“. Kromě zařízení Z5, kde k větrání je použita klimatizace, se zařízení shodla na tom, že větrají pomocí oken. Zařízení Z3 dále uvedlo, že používají vzduchotechniku a tento rok plánují pořízení klimatizace, kvůli provozu v letních měsících. Každé zařízení má dostatek denního světla zajištěný okny. Dále jsou všechna zařízení napojena na elektřinu a tím pádem jako umělé osvětlení byla uvedena světla, zářivky nebo lustry. Ve dvou případech Z1 a Z3 se objevily i okenní žaluzie.

Myšlenková mapa 1.13: Provádění a frekvence úklidu

Zde jsme se zabývali úklidem. Jak často je prováděn a co vše je jeho součástí. Všechna zařízení sdělila, že úklid je prováděn každý den. Tento úklid většina označila jako běžný úklid, při kterém probíhá vysávání, zametání a vytírání podlah. Dále utírání prachu na nábytku, vynášení košů, umývání a dezinfekce hygienického zázemí. Zařízení Z1 také uvedlo, že pokud je venku mokro tak vytírají častěji než jednou za den. Zařízení Z2 ještě k tomu jednou za týden provádí dezinfekci nočnicků a jednou za měsíc i dezinfekci hraček. Zařízení Z3 provádí kromě běžného každodenního úklidu i větší úklid, který probíhá v době letních prázdnin kdy je docházka dětí menší. Součástí je namáčení hraček do dezinfekce, jejich následné sušení a také mytí oken. Zařízení Z4 každý den uklízejí denní místnost běžným způsobem. Třikrát za týden jim tam, ale jezdí paní správkyně, která obstarává větší úklid, kdy vytírá všechny prostory a s pomocí dezinfekce umývá i hygienické zázemí. Poslední zařízení Z5 udává, že úklid u nich probíhá během celého dne, dle aktuální obsazenosti.

Myšlenková mapa 1.14: Vybavení venkovních prostor

Poslední myšlenková mapa kategorie o hygienických podmínkách se zabývá vybaveností venkovních prostor. Zařízení Z1 uvedlo, že mají vlastní zahradu kolem celé budovy. Velikostně ji odhadli na skoro jeden hektar. Jsou zde umístěna tři pískoviště, z něhož jedno je pod pergolou a díky tomu zde mohou děti být i když je horší počasí. Písek byl měněn před dvěma lety. Dále mají trampolínu, kterou sestavují vždy když je venku tepleji. Součástí zahrady jsou i různé herní prvky jako jsou prolézačky, skluzavka a kolotoč. Druhé zařízení Z2 odpovědělo, že zahradu mají, ale zatím bez herních prvků. Její velikost určili zhruba na dvacet metrů krát deset metrů. Když mají ve skupině více starších dětí chodí s nimi i na veřejná hřiště poblíž zařízení. Třetí instituce Z3 sdělila, že mají vlastní zahradu také o velikosti dvacet metrů na deset metrů. Jsou v ní umístěny herní prvky, bylinkový záhon a pískoviště. Písek v pískovišti v pravidelných intervalech dezinfikují. Jsou ale dále domluveni s revizorem dětských hřišť na speciálních podmínkách pro písek, který by měl v pískovišti být. U čtvrtého zařízení Z4 byla vybudována přírodní zahrada. Obsahovala bylinkovou spirálu, záhony s keři a dva vyvýšené záhony, kam děti budou na jaře sázet květiny a bylinky. V posledním zařízení Z5 nám již na začátku řekli, že jejich provoz probíhá pouze uvnitř a ven tudíž nechodí a svoje venkovní prostory také nemají.

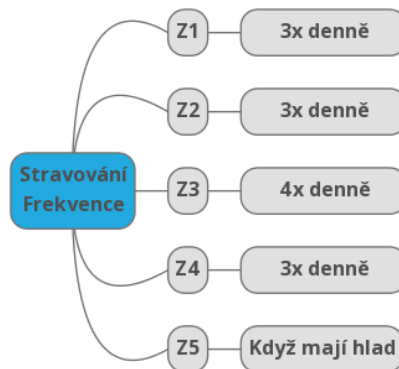
5.1.2 Kategorie 2 – Hygienická rizika stravování

Myšlenková mapa 2.1: Zajištění stravování

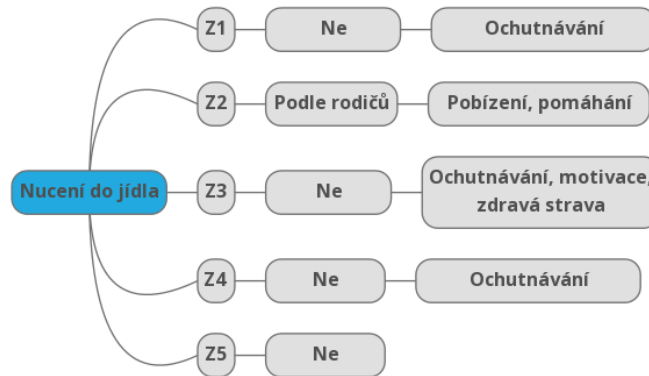
U myšlenkové mapy ohledně stravování jsme se zaměřili na zajištění stravy dětem. Pouze v případě prvního zařízení Z1 zajišťuje stravování školní kuchyně, která se nachází přímo v budově a jídlo je dětem dováženo do jídelny výtahem. U zařízení Z2 jídlo dětem obstarávali rodiče. Mají tady ale i možnost obědy vozit od firmy, která zajišťuje stravovací služby, tuto možnost ale zatím nikdo nevyužívá. Ve třetím zařízení Z3 donášejí jídlo dětem rodiče a dováží ho sem i Menza JU. Zařízení Z4 uvedlo, že stravování zajišťuje zdravá jídelna Imapala z Českých Budějovic. Jídlo jim dováží dvakrát za den v nerezových várnících. Ráno přivezou dopolední svačinu a v čase kolem oběda dováží oběd a odpolední svačinu. Zařízení Z5 má ve své nabídce prodej drobných potravin. Sortimentem jsou sladká pití značky „Kubík“, lízátko, sušenky značky „Brumík“ a další jiné „dobroty“, jak uvedli pracovníci. Prodej zde funguje na základě domluvy s rodiči a personálem. Je zde ale možnost donést si svačinu vlastní.

Myšlenková mapa 2.2: Frekvence ve stravování

Dalším ukazatelem ve stravování bylo, jak často děti jídlo konzumují. Ve třech případech u zařízení Z1, Z2 a Z4 došlo ke shodě ve výpovědi. Strava je zde rozdělena na tři chody během dne. Jedná se o dopolední svačinu, oběd a odpolední svačinu. U zařízení Z3 je to hodně podobné jen se zde vyskytla ještě druhá odpolední svačina. Tudíž jídla byla za celý den čtyři. Zařízení Z5 uvedlo, že děti jí pouze když mají hlad.

Myšlenková mapa 2.3: Nucení do jídla

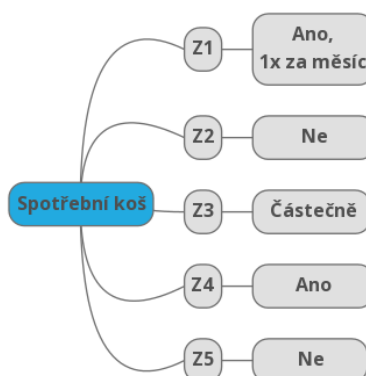

Součástí tohoto bloku byla otázka: „Nutíte je do jídla, když nechtějí jíst?“. Většina zařízení se shodla na tom, že děti do jídla nenutí. Snaží se je povzbudit k ochutnávání. Zařízení Z2 se řídí pokyny rodičů. Jenže v tom vidí problém, když děti nejsou jejich tak je přeci nemohou nutit do jídla. Spíše se dětem s jídlem snaží pomáhat anebo je k jídlu pobízet. V zařízení Z3 je dokonce motivují a ukazují jim, co je na jejich jídlu zdravého nebo co se jim na talíři líbí. Jak uvedli jsou dokonce zapojeni do projektu „Ryby do školek“, který jim umožňuje zařadit alespoň jednou za týden nějaký rybí výrobek. Jsou to většinou netradiční úpravy ryb jako jsou například salámy z ryb. Zařízení Z4 se dětem snaží oddělovat jednotlivé komponenty jídla, které dětem třeba nechutnají. Je to z důvodu, aby je motivovali alespoň něco ochutnat. Pokud děti ani přesto neochutnají, dále to neřeší. Zařízení Z5 děti do jídla nenutí vůbec.

Myšlenková mapa 2.4: Nutriční složení

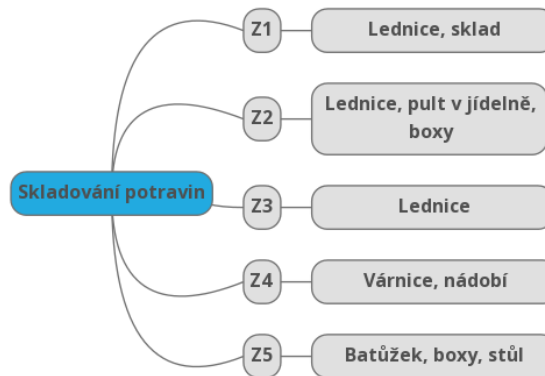

Myšlenková mapa 2.5: Spotřební koš

Tyto dvě myšlenkové mapy odhalují, jak se jednotlivá zařízení zabývají nutričním složením stravy a také spotřebním košem. Zařízení Z1 sleduje obě tyto skupiny, a to proto jak uvedli, že jim to nařizuje vyhláška. K hodnocení spotřebního koše dochází jednou měsíčně. Zařízení Z2 a Z5 se shodli ve výpovědi na tom, že tyto věci nedodržují, a to hlavně z důvodu, že stravování zajišťují rodiče. U zařízení Z3 jsme se setkali s tím, že spotřební koš sice dodržovat nemusí, ale paní ředitelka uvedla, že díky její několikaleté praxi v mateřské škole se spotřebním košem snaží alespoň částečně řídit. Pro zařízení Z4 zajišťuje stravu zdravá jídelna Impala, která jim také hlídá spotřební koš a řídí se nutričními doporučeními. Je však možné s jídelnou o stravě diskutovat a řešit případné nedostatky či problémy.

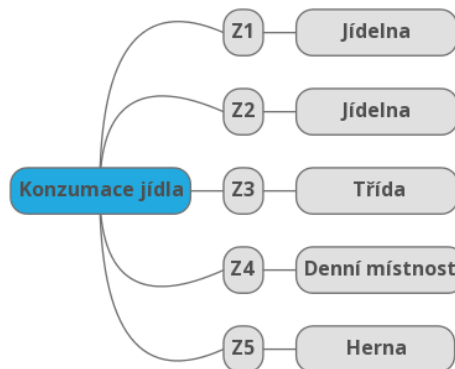
Myšlenková mapa 2.6: Skladování

U skladování potravin se objevily následující kódy: „lednice“, „sklad“, „pult v jídelně“, „boxy“, „várnice“, „nádobí“, „batůžek“, „stůl“. V zařízeních Z1, Z2 a Z3 se vyskytovala lednice, ve které jsou skladovány potraviny nebo přímo boxy se svačinami a obědy dětí. Do zařízení Z4 jídlo dovážejí ve várnících a na vodní lázni ho ohřívají a dávají do nádobí. V zařízení Z5 mají děti jídlo v boxu u sebe v batohu nebo si ho mohou koupit u personálu.

Dále jsme zjišťovali, jakým způsobem se starají o špinavé nádobí. V zařízeních Z1 a Z3 mají dřez a také myčku. V zařízení Z2 mají pouze dřez. Zařízení Z4 uvedlo, že o jejich nádobí se stará již výše zmiňovaná zdravá jídelna Impala, která jim zajišťuje i stravování. Zařízení Z5 nádobí neumývá, protože žádné nemají.

Myšlenková mapa 2.7: Konzumace jídel

Součástí kategorie o stravování byla otázka: „Kde probíhá konzumace jídel?“. Zařízení Z1 má vlastní jídelnu. Snaží se děti vést k samostatnosti. Hlavně děti předškolního věku, pro jídlo si chodí sami, pití si také nalévají sami. Jediné, co jim učitelky dávají je polévka, proto aby se děti neopařili. Zařízení Z2 má také samostatnou jídelnu. Zbylá zařízení sdělila, že děti konzumují jídlo ve třídě, denní místnosti a herně, což je vlastně totožná místnost jen nazvaná jinak.

Myšlenková mapa 2.8: Pitný režim

Zajištění pitného režimu řeší jednotlivá zařízení podobně. V prvním zařízení Z1 mají v každé třídě stůlek, na kterém je barel s pitím a u toho jsou i hrnky, které nejsou přesně dětem přiděleny. V zařízení Z2 si mohou donést děti vlastní lahev s pitím nebo pití dostanou v jídelně do hrnečků, které nemají popsány, ale musí si je hlídat sami. Zařízení Z3 poskytuje dětem možnost pít po celý den, stačí si jen dojit a nalít si. Hlídaní hrnků mají také na svou zodpovědnost. U zařízení Z4 je zřejmé, že děti si pití nosí ve svých lahvích nebo termoskách, aby si ho mohly vzít s sebou ven. Je ale samozřejmostí, že mají k dispozici barel s vodou i v denní místnosti. Mají pro děti v denní místnosti k dispozici plastové kelímky na pití. V posledním zařízení Z5 mají na prodej sladká pitíčka, které jim rodiče mohou koupit. Personál dětem lahve podepíše nebo udělá značku, aby si děti lahve poznaly.

Myšlenková mapa 2.9: Nabídka nápojů

Podotázkou k pitnému režimu bylo jaké nápoje mají děti k dispozici během pobytu v zařízení. Čtyři z pěti (Z1, Z2, Z3 a Z4) uvedly že mají pro děti vždy připraven neslazený čaj. K tomu byla ještě ve většině případů k dispozici i čistá voda. Zařízení Z1 dále uvedlo, že mají i různé džusy. V jídelně pak mývají na výběr mléko nebo mléčný nápoj. Zařízení Z3 podobně jako Z1 uvedlo že odebírají i ovocné koncentráty. Poslední zařízení Z5 sdělilo, že si děti většinou kupují u nich sladké nápoje.

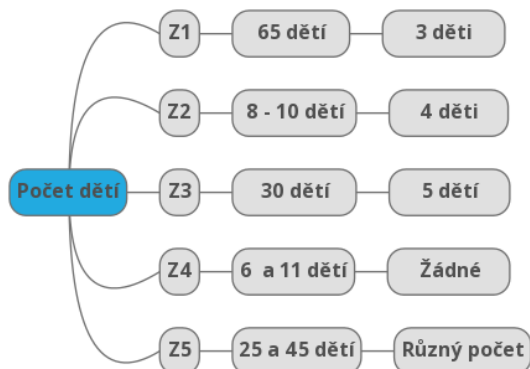
Myšlenková mapa 2.10: Zajištění pitného režimu venku

Poslední myšlenková mapa celého bloku o stravování ukazuje, jak je zajištěn pitný režim venku. Zařízení Z1 nosí ven barel a hrnky. Děti si o pití říkají a hrnky jsou následně myty v kyblíku s vodou. U zařízení Z2 jsme zjistili, že děti často mají své lahve, které si ven nosí a pokud ne tak se chodí napít dovnitř do budovy. Zařízení Z3 má v zázemí zahrady samostatnou místnost, kde je umyvadlo, konvice s neslazeným čajem a hrnečky. Děti si tak mohou vybrat, zda chtějí čaj nebo vodu. Zařízení Z4 uvedlo, že děti mají své lahve v batůžcích a pokud je potřeba personál jim pití doplní. Zařízení Z 5 s dětmi ven nechodí.

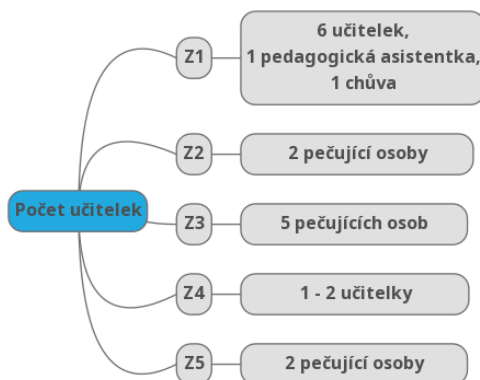
5.1.3 Kategorie 3 – Rozdíly ve vzdělávací činnosti

Myšlenková mapa 3.1: Počet dětí v zařízení

Myšlenková mapa, která je zde vyobrazena, ukazuje celkový počet dětí, které navštěvují jednotlivé typy zařízení péče o děti. Dále je i určen počet dětí do tří let věku. V prvním zařízení Z1 mají tři třídy dětí rozdělené podle věku. Celkem tuto mateřskou školu navštěvuje 65 dětí a z toho jsou 3 děti do tří let věku. Druhé zařízení Z2 je dětskou skupinou, která má maximální kapacitu 12 dětí. Proto celkový počet dětí je 8 až 10 a z toho navštěvují toto zařízení 4 děti do tří let věku. Zařízení Z3 má děti rozděleny do dvou tříd dle věku. První třídu navštěvuje 10 dětí a jejich věk se pohybuje do třech a půl roku. Druhá třída je určena pro starší děti a celkem sem dochází 20 dětí. Z celkového počtu dětí 30 mají 5 dětí do tří let věku. Zařízení Z4 má možnost dětí přihlásit na dva, tři nebo pět dní v týdnu. Podle toho je stanoven počet dětí. Do středy sem chodí 6 dětí a na čtvrtek a pátek je tento počet na 11 dětech. Děti do tří let zatím nemají, určitě se ale nebrání je přijmout vše pouze záleží na individuálním posouzení fyzické zdatnosti dítěte. Zařízení Z5 je hlídacím koutkem, a proto se zde počet dětí mění během dne. Personál odhadl průměrný počet dětí za celý den. Ve všední dny sem přichází asi tak 25 dětí za celý den. O víkendech je počet výrazně vyšší je to kolem 45 dětí. Děti do tří let nebylo možné vymezit, někdy koutek navštíví, ale je to většinou s přítomností rodiče.

Myšlenková mapa 3.2: Počet personálu

Další otázkou z hlediska vzdělávací činnosti bylo zjistit kolik je na daném pracovišti osob, které se o děti starají. V prvním případě Z1 to bylo šest učitelek, jedna pedagogická asistentka a také jedna chůva, která je placena z dotací pro dvouleté děti. Sdělili nám, že je to pro ně velká pomoc. Zařízení Z2 uvedlo, že se o děti starají dvě pečující osoby. Zařízení Z3 má celkem pět pečujících osob. Sdělili nám, že na třídu deseti dětí jsou to dvě a na třídu dvaceti dětí jsou tři. Zařízení Z4 udává jednu až dvě učitelky vždy podle počtu dětí. Poslední zařízení Z5 má na celý den dvě pečující osoby, které však nejsou přítomny zároveň. Každá má svoji směnu.

Vzhledem k počtu dětí a personálu, jsme chtěli vědět, kolik dětí spadá na jednu starající se osobu. Ve třech případech Z2, Z3 a Z4 se kvantita dětí moc nelišila. Uvedli pět až šest dětí na jednu osobu personálu. Zařízení Z1 mělo deset dětí na jednu učitelku. Zařízení Z5 mělo pouze jednu pečující osobu na počet dětí v dané chvíli obsazenosti dětského koutku.

Myšlenková mapa 3.3: Čas trávený vzdělávacím programem

Hlavní otázkou bylo, zda nějaký vzdělávací program jednotlivé organizace mají. Zařízení Z1 uvedlo, že vzdělávací program mají. Jeho název: „Jak jsi velký ty můj světe, jen se děti rozhlédněte.“ Snaží se tím dětem ukázat, že není nejdůležitější koukat pořad na televizi nebo sedět u počítače. Snaží se děti přimět k tomu, aby se koukaly kolem sebe, protože okolo nich je spousta zajímavých věcí. S časovým rozpětím zabývání se vzdělávacím programem to mají tak napůl. Chtějí totiž aby si děti hrály i spontánně. Zařízení Z2 má na každý měsíc takový plán. Mají ho vyvěšený na nástěnce, aby rodiče věděli, co jejich děti budou daný měsíc dělat. Během dne s ní stráví asi tak hodinu až hodinu a půl čistého času. Zařízení Z3 vysvětlilo, že mají program výchovné péče a školní vzdělávací program, který byl vypracován dle RVP. Mladší děti jsou soustředěny především na otázku obsluhy sebe sama a věcí z praktického života. Starší děti jsou orientovány již individuálně na jejich konkrétní potřeby pro bezproblémový vstup do základní školy. Strávený čas je zhruba hodina dopoledne a k tomu mají ještě děti možnost zájmových kroužků v odpoledních hodinách. Zařízení Z4 má také svůj školní vzdělávací program, na jehož základě si dále tvoří třídní program. Součástí tohoto programu je roční období, počasí, různé svátky, tradice a cokoli dalšího z běžného života. V podstatě jím tráví celý den. Zařízení Z5 žádný vzdělávací program nemělo. Záleželo pouze na dětech, zda chtěli něco dělat nebo ne.

Myšlenková mapa 3.4: Problém s udržení pozornosti

Tato myšlenková mapa odpovídá na problém s udržení pozornosti u menších dětí. Zařízení Z1 uvedlo, že s udržení pozornosti problém mají, ale snaží se jim činnosti střídat a také dělat je zábavnou formou. Zařízení Z2 označilo tuto věc jak velký problém. Pokud chtějí s dětmi něco dělat, jde to vždy jen chvíli. Musí také hodně často střídat řízenou činnost s volnou hrou. Zařízení Z3 udalo překvapivou odpověď, že v žádném případě nemají problém udržet pozornost dětí při jakékoliv činnosti. Sdělili nám, že menší děti potřebují dodržovat určité rituály, na které jsou zvyklé, je to pro ně velice důležité. Pokud se to takto dodržuje, děti jsou motivovány do všech činností, které jsou jim nabídnuty. Dále je zde výhoda menšího počtu dětí připadajících na jednu pečující osobu. Zařízení Z4 u této věci větší obtíže nespaturuje. Všechny řízené činnosti se dětem snaží přizpůsobit na míru. Výhodu shledávají v tom, že jsou na děti většinu dne ve dvou a tím se mohou dětem věnovat více individuálně. Zařízení Z5 uvedlo, že menší děti se ve většině případů pouze hrají a nechtějí se zapojovat do řízených činností.

Myšlenková mapa 3.5: Čas strávený venku

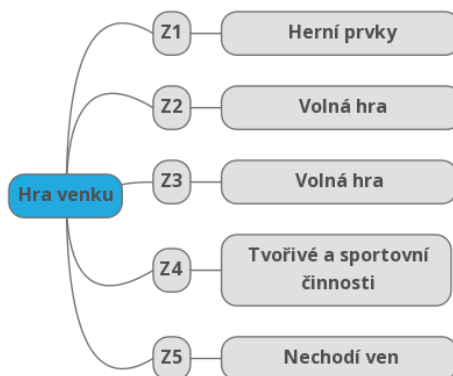
Dále jsme se v této kategorii ptali na otázku: „Kolik hodin denně tráví děti venku?“. Odpovědi se celkem lišili. Zařízení Z1 uvedlo, že doba pobytu venku je vždy uzpůsobena klimatickým podmínkám. Většinou bývají s dětmi venku dvě hodiny dopoledne. V období, kdy je venku více teplo, tj. květen, červen a září, jsou děti venku i v odpoledních hodinách, a to zhruba hodinu a půl. Zařízení Z2 také sdělilo, že se doba setrvání venku odvíjí od počasí. Dále berou v potaz i věk dětí. S menšími dětmi spíše zůstávají uvnitř. Na pobyt venku mají stanovenou hodinu. Záleží ale na tom, jak rychle jsou děti připravené a oblečené. V průměru to ale vychází na hodinu strávenou venku. Zařízení Z3 udalo dobu strávenou venku na dvě hodiny denně. Mají to rozdělené na hodinu a půl dopoledne a zbytek času odpoledne. Pokud je ale pěkné počasí, tak pobyt uvnitř je omezen na minimum. U zařízení Z4 nám personál se smíchem oznámil, že venku tráví většinu dne, jsou přeci lesní mateřskou školou. Pokud by ale měli vyčíslit dobu pobytu venku v hodinách je to asi pět a půl hodiny denně. Zařízení Z5 má provoz zajištěn pouze uvnitř budovy a venku se vůbec nepohybují.

Myšlenková mapa 3.6: Náplň pobytu venku

Společně s časem, který děti tráví venku jsme se ptali na náplň pobytu venku. První zařízení Z1 má venku rozsah od poznávacích a sportovních činností až po volnou spontánní hru. Zařízení Z2 má vlastní zahradu, kde mají hromadu s hlínou a stromy a děti si tak povětšinou hrají právě s tou hlínou a také šiškami. Dále mají zařazené i poznávací činnosti, kdy s dětmi pozorují různé květiny a živočichy. Zařízení Z3 mají pobyt venku zaměřený nějakým projektem, který mají předem stanovený. Pokud zrovna žádný projekt nemají, zabývají se tématem, které je prostoupené celým dnem nebo měsícem. Samozřejmě děti mají i prostor pro volnou hru. Zařízení Z4 uvedlo, že ve venkovní prostředí se odehrává veškerý provoz řízených činností i volných her dětí celého zařízení. Poslední zařízení Z5 ven nechodí.

Myšlenková mapa 3.7: Hra venku

Předposlední mapa kategorie o vzdělávání znázorňuje, jakým způsobem si děti hrají nejčastěji venku. U prvního zařízení jsme zjistili že děti povětšinou využívají herní prvky, které jsou umístěny na zahradě. Děti v zařízení Z2 venku spíše preferují samostatnou hru s již zmíněnou hlinou. Zařízení Z3 uvedlo že dětem nechávají možnost výběru, co chtějí dělat, ale povětšinou skončí u volné hry. Zařízení Z4 pracuje s dětmi ve volné přírodě povětšinou v lese. Tam mají možnost staveb různých domečků ale také k běhání, které děti nesmírně baví. Zařízení Z5 ven nechodí.

Myšlenková mapa 3.8: Hra uvnitř

Dále jsme se ptali na to, jak vypadá hra dětí uvnitř zařízení. Zařízení Z1 uvedlo, že děti tvoří spíše skupiny a preferují volnou hru s hračkami. Zařízení Z2 je na tom podobně. Děti vytvářejí skupiny, tak aby si navzájem vyhovovali. Zařízení Z3 uvedlo stejnou situaci u starších dětí. Vytvoří skupiny a domlouvají se na volné hře. Menší děti volí spíše individuální hru, a to z důvodu, že se ještě moc nemohou mezi sebou domluvit. Zařízení Z4 netráví uvnitř příliš mnoho času. Je to pouze v případech, že je venku hodně špatné počasí. V tuto chvíli mají děti na výběr z potřeb na výtvarnou činnost anebo z didaktických pomůcek. Děti, které navštěvují zařízení Z5 využívají ze všeho nejvíc herní konstrukci, protože není v domácím prostředí úplně běžná.

5.2 *Pozorování*

5.2.1 Provozní doba

Z pozorování jednotlivých zařízení jsme zjistili, že provozní doba čtyř zařízení je pondělí do pátku. Zařízení hlídacího koutku má svou provozní dobu celý týden. Na provozní době se téměř shodly obě dětské skupiny a mateřská škola. Začínají okolo sedmé hodiny ráno a končí v 17:00 hodin. Lesní mateřská škola má svůj začátek posunut na osmou hodinu ranní a její konec na 16:00 hodin. Hlídací koutek je otevřen téměř shodně s obchodním centrem, ve kterém je umístěn a to od 9:00 do 20:00 hodin.

5.2.2 Prostory a poloha zařízení

Kromě lesní mateřské školy, která využívá ke svému provozu netradiční zázemí nezděného malého „domku“, jsou ostatní zařízení umístěná ve zděné budově. Hlídací koutek je zároveň umístěn v obchodním centru.

Další pozorovanou věcí byla i poloha zařízení, zda se nacházejí na okraji města nebo jsou přímo v centru. Mateřská škola (Z1) se nachází v centru obce Malonty, což je vesnice, která leží asi deset kilometrů od města Kaplice. Dětská skupina Budíček (Z2) je v okrajové části města Kaplice, které je vzdálené zhruba 35 kilometrů od Českých Budějovic. Dětská skupina Kvítek (Z3) má své prostory na okraji města České Budějovice poblíž parku „Stromovka“. Lesní mateřská škola (Z4), jak už její název napovídá, leží v zastrčené části obce Srubec a v těchto místech sousedí s lesem Českého Švýcarska. Srubec je vzdálen asi sedm kilometrů od města České Budějovice. Hlídací koutek (Z5) je umístěn poblíž centra města České Budějovice v obchodním centru Igy.

5.2.3 Venkovní prostory

Kromě hlídacího koutku (Z5), který je provozován pouze uvnitř, mají všechna zařízení oplocenou zahradu s travnatým povrchem. Mateřská škola (Z1) má zahradu z velké části pokrytu trávou a cestičky jsou dlážděné. Dále zahradu tvoří různé stromy a také keře. Děti zde mají k dispozici tři pískoviště, z toho je jedno umístěno pod pergolou. Je zde také umístěna celá řada herních prvků jako jsou například různé prolézačky, skluzavka, kolotoč nebo i trampolína. Dětská skupina Budíček (Z2) disponuje oplocenou zahradou, kde ale nemají žádné herní prvky. Nachází se v ní pouze pár

stromů, dva záhony a hromada hlíny. Dětskou skupinu Kvítek (Z3) také obklopuje zahrada, která má travnatý povrch a pár úseků s pískem. Do vybavení je zahrnuto pískoviště, herní prvky v podobě skluzavky a houpačky, záhony a také lavička pro odpočinek. Rostou zde i stromy a keře. Lesní mateřská škola (Z4) využívá téměř vždy zázemí lesa, který je poblíž. Je zde velká, kopcovitá plocha jehličnatého lesa, kde je travnaté ale i mechové podloží. V údolí se také nachází potok. Využívají ale i zázemí přilehlé zahrady zařízení. Našli jsme v ní vyvýšené záhony s bylinkami, záhony s keři, ohniště a stromy menšího vzrůstu.

5.2.4 Vybavení denní místnosti

Co se týče vybavenosti jednotlivých typů zařízení hodně se shoduje. Mateřská škola disponovala nábytkem, který byl v každé třídě velikostně uzpůsoben věku dětí. Nenacházely se zde žádné ostré hrany. Bylo zde zastoupeno mnoho druhů hraček, pomůcky na výtvarnou činnost, televize v každé třídě, tabule na kreslení a vyhrazená skříň na ukládání ložního prádla a lehátek. V každé třídě jsme také našli stolec s barelem a hrnky pro zajištění pitného režimu. Dětská skupina Budiček (Z2) byla vybavena rovněž různými hračkami. Na zdech byly sítě, na kterých se objevovaly obrázky či výrobky dětí. Z hlediska nábytku jsme zpozorovali pouze pohovku a sedací vaky. Dětská skupina Kvítek (Z3) se hodně podobala mateřské škole. Její vybavení bylo téměř totožné. Navíc zde bylo umístěno malé umyvadlo, které sloužilo k umytí rukou dětí. V hlídacím koutku byla hlavní doménou celého prostoru herní konstrukce, která byla zabezpečena sítěmi a měkkými žíněnkami. Opět jsme zde našli hračky různého typu a na ně příslušné komody. Dále byla v místnosti televize, sedací vaky, velikostně příslušný nábytek (stolky a židle) a také koš na odpadky. Lesní mateřská škola (Z4) se svou vybaveností zcela lišila od předešlých zařízení. V jejím vybavení nebylo možné najít nějaké hračky. Byly zde stolky s židlemi, linka s dřezem, kamna a potřeby k uložení osobních věcí dětí jako je botník, věšák a látkové boxy na oblečení. Součástí bylo i dřevěné patro, kde děti odpočívaly po obědě.

5.2.5 Jídelna, prostory ke konzumaci jídla

Dětská skupina Budiček (Z2) a mateřská škola (Z1) mají samostatnou jídelnu, vybavenou pro kapacitu dětí daného zařízení. Ostatní zařízení (Z3, Z4, Z5) nemají

ke konzumaci jídel vyhrazené speciální prostory, a proto děti stravu konzumují v denní místnosti u stolečků.

5.2.6 Stravování

Mateřská škola (Z1) má svou vlastní školní kuchyň přímo v budově školky. Jídlo do jídelny dovážejí pomocí výtahu, který je hned vedle kuchyně. Dle nahlédnutí do jídelníčku je patrné, že konzumace jídel probíhá třikrát denně ve formě dopolední svačiny, oběda a odpolední svačiny. V dětské skupině Budíček (Z2) zajišťují jídlo dětem výhradně rodiče. Jídlo přinášené do zařízení je uskladněno v plastových boxech v lednici nebo na pultu, který je v jídelně. Je tady také možnost zajistit stravování cateringovou firmou. Pro dětskou skupinu Kvítek (Z3) dovází jídlo Menza JU. Pokud ale rodiče chtějí mohou nosit dětem jídlo vlastní. Strava je sem dovážena v nerezových nádobách a pokud je potřeba je ohřívána na vodní lázni. Z jídelníčku je poznat, že frekvence konzumace jídel je čtyřikrát za den. Lesní mateřská škola (Z4) má pro stravování sjednanou cateringovou firmu. Jídlo jim dovází zdravá jídelna Impala, která sídlí v Českých Budějovicích. Frekvence dovozu je dvakrát denně, a to ráno a v čase kolem oběda. Ráno je přivezena dopolední svačina a podruhé je přivezen oběd a odpolední svačina zároveň. Strava je zde vegetariánská. Hlídací koutek (Z5) má ve své nabídce prodej různých většinou sladkých pochutin. Rodiče mají možnost svým dětem něco koupit přímo zde nebo si donést vlastní stravu.

6 Diskuze

V rámci této práce bylo možné pomocí kvalitativního výzkumu nahlédnout do problematiky péče o děti do tří let věku. Cílem bylo porovnat všechny typy zařízení péče o děti do tří let věku z hlediska hygienických podmínek, rizik u stravování a rozdílů ve vzdělávací činnosti. Hodnocení se odvíjelo od požadavků, které udává legislativa. Výzkumný soubor tvořilo pět zařízení Jihočeského kraje. Jednalo se o mateřskou školu, dvě dětské skupiny, lesní mateřskou školu a hlídací koutek. Do výzkumu měla být zařazena ještě dvě další zařízení, a to živnost péče o dítě do tří let věku a zařízení poskytující péči o dítě do 3 let věku v denním režimu. V prvním případě nebylo možné provést výzkum z důvodu momentální existence žádné živnosti v této oblasti podnikání. U zařízení poskytující péči o dítě do 3 let věku v denním režimu byla oslovena dvě zařízení, která ovšem nesouhlasila se zařazením do výzkumu k této bakalářské práci. Celý kvalitativní výzkum byl proveden pomocí pozorování a polostrukturovaných rozhovorů.

Z pozorování jsem zjistila bližší specifikaci pro daná zařízení. Prvním zařízením byla mateřská škola v obci Malonty, vzdálená asi 10 kilometrů od města Kaplice. Tato školka se sice nacházela poblíž centra obce, ale prostředí zde bylo klidné, protože se vyskytujeme na vesnici. Druhým pozorovaným zařízením byla dětská skupina Budíček v již zmíněném městě Kaplice. Nacházela se v budově společně s rodinným centrem a domovem pro mládež. Její pozice byla v okrajové části města, tudíž zde byl poměrně klid. Třetím zařízením, které jsem měla možnost navštívit byla dětská skupina Kvítek v Českých Budějovicích. Je zřízena Jihočeskou univerzitou a nachází se také v okrajové části města poblíž parku zvaného „Stromovka“. Čtvrté zařízení byla lesní mateřská škola „Doma v lese“. Konkrétně jsem navštívila pobočku ve Srubci. I když zázemí školky leží u lesa na periferii obce dalo se sem dojet autem. Poslední zařízení, které mi umožnilo návštěvu a následné pozorování byl dětský hlídací koutek Igyště pro sviště. Zázemí celého koutku se nacházelo v obchodním centru Igy, které je poblíž centra města České Budějovice. Prostory zázemí jednotlivých zařízení byly kromě prostor lesní mateřské školy zděné budovy. Lesní mateřská škola disponovala tzv. hobitím domkem, který ovšem nebyl stavbou. Mimo hlídací koutek měla všechna zařízení své vlastní oplocené venkovní prostory.

Prvním tématem, kterým jsem se zabývala v rozhovorech byly hygienické podmínky na prostory a provoz jednotlivých typů zařízení. U ukládání osobních věcí byla u většiny zařízení samostatná šatna, což koresponduje s platnou legislativou. Vybavením šatny byly věšáky, botníky, boxy a skříňky. Při dotázání účastníků výzkumu na velikost prostor určených pro děti jsme sice pokaždé obdrželi stejnou odpověď, že přesné rozměry neznají ale vždy uvedli, že prostory splňují požadavky platné legislativy. V LMŠ také nevěděli přesné rozměry, ale zde nebyly podstatné, jelikož děti tráví většinu dne venku. U vybavenosti denní místnosti se zařízení ve výpovědích shodovala. Nábytek, který byl součástí denní místnosti byl velikostně uzpůsoben věku dětí a byl zároveň bezpečný. Toto vše splňuje předpoklady pro denní místnosti těchto zařízení. LMŠ uvedla, že si na klasické hračky nepotrpí a dává spíše přednost přírodním materiálům. Dětský koutek měl herní konstrukci, která není součástí běžných zařízení péče o děti. Další sledovanou oblastí byl prostor pro spánek dětí. Většinou děti možnosti spánku využívaly. LMŠ se opět lišila tím, že děti spíše odpočívají, než aby úplně tvrdě usnuly. Hlídací koutek možnost spánku ani nenabízel, protože péče o děti zde poskytují pouze krátkodobějšího charakteru. Všechna zařízení poskytují dětem při spánku pevnou oporu zad, což koresponduje s platnou legislativou. Zároveň provětrávání a uskladnění lůžkovin probíhá v souladu s legislativními požadavky. Zacházení s lůžkovinami není u LMŠ právně ošetřeno a je zde delší frekvence v jeho vyměňování. U ostatních zařízení probíhá výměna ložního prádla v pravidelném intervalu jednou za tři týdny. Dále bylo zkoumáno hygienické zázemí, které také musí splňovat požadavky platné legislativy. Požadavky v mateřské škole udávají, že musí být umístěn 1 záchod a 1 umyvadlo na 5 dětí. Toto naše zkoumaná mateřská škola splnila. Uvedli, že mají 6 záchodů a 6 umyvadel vždy pro jednu třídu, kterou v průměru navštěvuje 20 dětí. Stejně požadavky jsou i pro dětskou skupinu, kterou navštěvuje více než dvanáct dětí. I v tomto případě splňovali počty záchodů i umyvadel. Sdělili, že mají dohromady 8 umyvadel a 7 záchodů pro celkový počet dětí a to 30. Zařízení dětské skupiny pro maximálně 12 dětí musí dle legislativy mít 2 záchody a 2 sprchy, což z výpovědi v rozhovoru splňovali. LMŠ také splnila požadavky udané platnými právními předpisy. V jejich zázemí se nacházel jeden splachovací záchod a umyvadlo s tekoucí vodou. K tomu měli ještě zbudovány dva kompostovací záchody. Kromě hlídacího koutku byla ve všech zařízeních umístěná sprcha. Vybaveností hygienického zázemí též splňovali dané požadavky. Pouze v mateřské škole byly použity k účelu osušení rukou použity ručníky.

Tyto ručníky se nesmějí dotýkat, ale v tomto případě nebyly jednotlivé ručníky od sebe odděleny. Součástí hygienického zázemí bylo mýdlo, toaletní papír, papírové utěrky na ruce, ručníky. Objevil se zde i přebalovací pult, nášlapné koše a prostředky k úklidu, které by ale měly být umístěny mimo dosah dětí. Dále jsme se ptali na návaznost na denní místnost a šatnu. Pouze jedno hygienické zázemí tento požadavek splňovalo. Toto zázemí se nacházelo v zařízení dětské skupiny Z3. Ve zbylých případech navazovalo hygienické zázemí pouze na denní místnost. S otázkou hygieny souviselo i zajištění vody. Problémem zde byla směšovací baterie, která musí být umístěná mimo dosah dětí. V mateřské škole i obou dětských skupinách toto splňovali. LMŠ a hlídací koutek popsali klasickou pákovou baterii, což není úplně správně, protože při manipulaci dětí s baterií může dojít k opaření. Všechna zařízení byla napojena na vodu z veřejného vodovodu a LMŠ ještě k tomu vodu dovážela v barelech z nedalekého vodovodního řádu města. Osvětlení bylo ve všech zařízeních zajištěno denním světlem a k tomu umělým světlem. Větrání poskytovaly ve většině zařízení okna, kromě hlídacího koutku, kde byla k větrání použita klimatizace. Součástí tohoto bloku byla otázka úklidu. Ve všech zařízeních byl úklid prováděn každý den v poměrně stejném rozsahu, do kterého spadalo vysávání, vytírání, utírání prachu, umývání a dezinfekce hygienického zázemí a vynášení košů. Poslední částí tohoto bloku bylo vybavení venkovních prostor. Hlídací koutek venkovní prostory neměl, protože veškerý provoz probíhá uvnitř. Všechna ostatní zařízení měla vlastní oplocenou zahradu, což je v souladu s legislativními podmínkami. Pískoviště na své zahradě měla mateřská škola a dětská skupina nad 12 dětí. Jejich údržba a kontrola byla pravidelně zajištěna. Dále se v zahradách vyskytovaly herní prvky, které kontrolovaly pečující osoby pokaždé, když s dětmi na zahradě pobývaly. K jejich údržbě docházelo také s pravidelnou frekvencí. LMŠ disponovala spíše přírodním vybavením jako byly záhony na bylinky a květiny. Dbají tím tak na rozvoj dětských schopností a dovedností.

Druhé téma se týkalo stravování. Pro mateřskou školu zajišťuje stravování jejich vlastní školní kuchyně, která se nachází v budově mateřské školy. Jídlo určené pro konzumaci dětem je výtahem dopravováno do patra, kde je jídelna. Je zde sledován spotřební koš a nutriční doporučení. K hodnocení spotřebního koše dochází vždy jednou za měsíc. U mateřské školy je stravování zajištěno podle přesných požadavků, které určuje vyhláška č. 107/2005 o školním stravování. Dětská skupina Z2 jídlo dětem nezajišťuje. Stravu přinášejí rodiče v plastových krabičkách a pracovnice jídlo ukládají do lednice

nebo na pult v jídelně. Mají zde ale možnost stravování zajistit cateringovou firmou. Jelikož stravu zajišťují výhradně rodiče není zde sledován spotřební koš ani nutriční doporučení. Nastává tady problém s dodržováním spotřebního koše a nutričního doporučení. Je ovšem pravdou že tyto věci dětská skupina řešit nemusí. Strava je zde zajišťována rodiči, takže je pouze na nich, co strava obsahuje. Zařízení dětské skupiny Z3 má sjednané stravování od Menzy JU. Jídlo jim vozí v nerezových nádobách a pokud je třeba, je následně ohříváno na vodní lázni, zbytek je skladován v lednici. Možnost přinést si vlastní jídlo tady mají taky. Rodiče jsou poté nabádáni, aby pokrmy, které chtějí dětem ohřívát, byly ve skleněných nádobách, aby bylo možné ohřátí na vodní lázni a nikoli v mikrovlnné troubě. Sdělili nám, že spotřební koš sice dodržovat nemusí, ale díky praxi paní ředitelky z mateřské školy se jím snaží alespoň částečně řídit. Totéž platilo i o nutričních doporučeních. Z hlediska dodržování nutričního doporučení a spotřebního koše nemá dětská skupina povinnost toto řešit. Dle mého názoru má ale paní ředitelka k dané věci správný postoj. Řešení tohoto problému nemají v podmínkách, ale snaží se tím alespoň trochu řídit. Je podle mě totiž důležité sledovat pestrost stravy, protože nutričně vyvážená strava je podstatná pro správný vývoj dítěte. Lesní mateřská škola je se stravováním domluvena se zdravou jídelnou Impala z Českých Budějovic. Odebírají od nich laktoovovegetariánskou stravu dvakrát denně. Dopoledne jim přiváží svačinu a v čase oběda je dovezen oběd společně s odpolední svačinou. Svačina je poté uložena do boxů dětí v batohu. Spotřební koš a nutriční složení stravy jim ho již výše zmíněná zdravá jídelna Impala. Je možné s nimi vše okolo stravování prodiskutovat. Zde nastává problém u skladování druhé svačiny. Svačina je přivezena společně s obědem a je uložena do boxů dětí, které jsou následně v batohu. Což ale nedovoluje vyhláška č. 107/2005 Sb. v platném znění, protože v zázemí LMS se nesmějí skladovat potraviny ani pokrmy. Hlídací koutek stravování nezajišťuje. Má pouze doplňkový prodej různých sladkostí a sladkého pití. Je možné donášet vlastní jídlo. Z toho vyplývá, že spotřební koš a nutriční doporučení neřeší. Vlastní strava je v případě umístěna na stole u vstupu nebo v batohu dítěte. Opět je problém s nutriční pestrostí stravy. Je zde pouze nabízen prodej sladkostí, které dětem vůbec neprospívají. Kromě hlídacího koutku, kde děti konzumují stravu pouze když mají hlad se ostatní zařízení shodla na třech jídlech za den. U zařízení dětské skupiny Z3 to bylo o jedno jídlo navíc, a to, pokud zde děti zůstávali téměř do konce provozní doby. Další otázkou bylo, zda personál nutí děti do jídla. Frekvence ve stravování byla dle platných předpisů v pořádku. Zařízení se shodla na tom, že do

jídla děti nenutí, ale snaží se je ke konzumaci motivovat. Zařízení dětské skupiny Z2 také uvedlo, že někdy se řídí pokyny rodičů, kteří přímo vyžadují, aby děti do jídla byly nuceny. Je důležité dětem dát potřebný klid a neutrální prostředí ke konzumaci jídel. Další podkategorií byl pitný režim. Zajištění pitného režimu je v zařízeních velice podobné. Děti mají možnost si pro nápoje zajít během celého dne. Jsou k tomu určeny hrnky nebo vlastní lahve. Venku je poskytnut pitný režim v barelech s hrnký nebo pomocí vlastních lahví dětí. V nabídce nápojů se u hlídacím koutku objevily pouze slazená pití, které bylo možné zakoupit v zařízení. Jinak byl ve všech zařízeních vždy nabízen neslazený čaj a voda, což je v souladu s požadavky ohledně pitného režimu. Ve dvou zařízeních byl v nabídce ještě džusy nebo ovocný koncentrát. Mateřská škola dětem k jídlu dále poskytovala mléko nebo mléčný nápoj. Čtyři zařízení poskytují dětem stravu třikrát denně, což koresponduje s vyhláškou č. 107/2005 Sb. v platném znění. Zařízení hlídacím koutku nemá nijak stanoven rozsah a frekvenci stravování.

Třetí zkoumanou oblastí byla vzdělávací činnost. Největším rozdílem zde byl počet dětí spadající na jednu pečující osobu. Hlídací koutky nemohou přesně určit kolik dětí mají na starost na celý den. Je to zde velice individuální a vše se určuje podle aktuální obsazenosti koutku. Nejvíce dětí měly na starost učitelky v mateřské škole, kdy tento počet dosahoval čísla 10. Polovičním počtem dětí disponovala ostatní zařízení. Vzdělávací program, který je určen MŠMT dle RVP PV je dán pouze pro mateřské školy. Ta se jím snaží trávit polovinu dne a snaží se dětem ukázat svět, který není jenom o počítačích a moderních technologiích. Dětské skupiny mají dětem vytvořit plán výchovy. Dětská skupina s počtem dětí maximálně 12 má svůj plán výchovy vždy na měsíc. Je přístupný pro rodiče na nástěnce. Děti jím tráví v průměru asi hodinu denně. Druhá dětská skupina má tento plán nahrazen ŠVP, který mají sestaven podle RVP. Mladší děti se zabývají samoobslužnými činnostmi a starší děti mají orientaci na své konkrétní potřeby pro vstup do školy. LMŠ je typem mateřské školy tudíž pro ni také platí mít svůj vzdělávací program. V návaznosti na tento vzdělávací program si dále tvoří i třídní program. Součástí těchto programů mají roční období, svátky, tradice a mnoho dalšího z běžného života. Hlídací koutek žádný konkrétní vzdělávací program nenabízí. Další zkoumanou otázkou byl problém s udržením pozornosti. Pouze jedno zařízení (dětská skupina nad 12 dětí) jednoznačně odpověděla že takový problém nemají. Zdůvodnili to tím, že je zde méně dětí na pečující osoby, a tak

se jim mohou věnovat individuálně. LMŠ se snaží dětem všechny činnosti přizpůsobovat na míru, a tak se moc neseškávají s problémem udržení pozornosti. V ostatních zařízeních uvedli, že řízenou činnost musí hodně střídat s volnou hrou. Děti v tomto věku chtějí hodně poznávat sami a také si hrát individuálně. U doby, kterou děti tráví venku se jednotlivá zařízení mírně lišila a také v tom hrálo velkou roli počasí. Mateřská škola a dětská skupina nad 12 dětí uvedli, že tráví venku s dětmi 2 hodiny, což je v souladu s požadavky. Dětská skupina do 12 dětí trávila s dětmi venku v průměru pouze hodinu času. Na rozdíl od toho LMŠ je s dětmi téměř celý den venku. Jejich pobyt venku se odráží na rozvoji rozumových a poznávacích schopností. Děti mají venku poznávací, sportovní, ale i volné činnosti. Záleží na tématu, které pro dané období mají. Hra venku je spíše zaplněna volnou hrou s herními prvky, které jsou umístěny v zahradě. Pro LMŠ hra venku spíše směřuje k tvořivé a sportovní činnosti. Oproti tomu hra uvnitř téměř neprobíhá, protože v zázemí netráví příliš mnoho času. V hlídacím koutku děti využívají hlavně herní konstrukci z důvodu, že ji doma běžně nemají. Zbylá zařízení uvedla, že hra dětí uvnitř spočívá ve volné hře většinou ve skupinách.

Výše uvedený výzkum přinesl odpovědi na mnou položené výzkumné otázky.

Výzkumná otázka číslo 1: Odráží se odlišné hygienické podmínky na provozu jednotlivých typů zařízení?

Nejvíce je zde znatelný rozdíl v porovnání s LMŠ. Kromě LMŠ, u které probíhá veškerá hygiena venku, jsou jednotlivá zařízení vybavena odpovídajícím způsobem. LMŠ také dětem nabízí mnohem větší venkovní prostory než ostatní zařízení.

Výzkumná otázka číslo 2: Jaká jsou hygienická rizika stravování?

Není zde dořešena problematika skladování odpoledních svačín u LMŠ. Děti si své svačiny nosí v batohu. Může tak dojít k různým alimentárním nákazám v důsledku nedodržení správných teplot pro skladování. Totéž platí u hlídacího koutku a dětské skupiny do dvanácti dětí, kde děti mají své svačiny v boxech na stole. Kromě hlídacího koutku je pitný režim zajištěn správně. Hlídací koutek nabízí dětem možnost prodeje pouze slazených nápojů, které dětem neprospívají. Totéž zde platí i pro „svačiny“. Mají k prodeji pouze sladkosti. Dalším problémem je nedodržování spotřebního koše

a nutričních doporučení v jednotlivých zařízeních. Jediná mateřská škola tyto věci dodržuje. Vystává zde otázka ohledně nevyváženosti konzumované stravy dětmi.

Výzkumná otázka číslo 3: Jaké jsou rozdíly ve vzdělávací činnosti?

Vzdělávací činnost se v jednotlivých typech zařízení liší z pohledu vybavenosti. Děti v LMŠ využívají ke vzdělávání přírodní materiály a celou přírodu. Oproti ostatním zařízením tráví venku daleko více času. V ostatních zařízeních je dětem umožněn i přístup k televizi nebo jinému multimédiu. Největším rozdílem je zde počet dětí. U mateřské školy je na jednu učitelku až deset dětí najednou. Zato u ostatních zařízení je tento počet poloviční.

7 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala hygienickými podmínkami a požadavky na prostory a provoz jednotlivých zařízení péče o děti do věku tří let. Došlo k porovnání mezi mateřskou školou, dětskou skupinou, lesní mateřskou školou a hlídacím koutkem. Hlavním cílem celé práce bylo porovnat hygienické požadavky na prostory a provoz, stravování a vzdělávací činnost v různých zařízeních v Jihočeském kraji. Výzkum byl proveden kvalitativní metodou a získané informace byly sebrány pomocí polostrukturovaných rozhovorů se zástupci jednotlivých typů zařízení a také pozorováním jednotlivých předškolních institucí.

Z počátku výzkumu byly položeny tři výzkumné otázky:

Výzkumná otázka číslo 1: Odráží se odlišné hygienické podmínky na provozu jednotlivých typů zařízení?

Více méně ano. LMS má veškerou hygienu zajištěnu venku a ostatní zařízení ji naopak mají pouze uvnitř.

Výzkumná otázka číslo 2: Jaká jsou hygienická rizika stravování?

Největším rizikem se ukázalo sledování spotřebního koše a nutričních doporučení, což ve čtyřech případech vůbec neprobíhalo. Hrozí zde nevyváženost stravy. Neúplně správný způsob skladování se může projevit různými alimentárními nemocemi. Dále je problém u hlídacích koutků, kde na stravu není brán žádný ohled a děti konzumují sladkosti a přeslazené nápoje.

Výzkumná otázka číslo 3: Jaké jsou rozdíly ve vzdělávací činnosti?

Velký rozdíl je v počtu dětí na jednu pečující osobu. Dále je s tím spojený problém s udržením pozorností dětí.

Práce poslouží pro rozšíření povědomí o hygienických rozdílech v různých typech zařízení péče o dítě. Může být také využita jako studijní a informační zdroj. Dle mého názoru jsou jednotlivá zařízení péče o dítě důležitá pro jeho další vývoj. Dítě si zde vytváří určité návyky, které jsou pro něj v tomto věku velice důležité a podstatné. Každý typ zařízení nabízí trochu jiný pohled na vývoj dítěte jako takového.

8 Seznam literatury

- 1) ACAR, H., 2014. Learning Environments for Children in Outdoor Spaces [online]. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 141, 846-53 [cit. 2019-03-29]. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.05.147.
Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281403571X>
- 2) Asociace lesních mateřských škol, 2010. [online]. [cit. 2019-03-01].
Dostupné z: <https://www.lesnims.cz/>
- 3) AZLINA, W., ZULKIFLEE, A. S., 2012. A Pilot Study: The Impact of Outdoor Play Spaces on Kindergarten Children [online]. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 38, 275 – 83 [cit. 2019-03-28]. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.03.349.
Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812008282>
- 4) BUZAN, T., GRIFFITHS, CH., 2013. *Myšlenkové mapy v byznysu: revoluce ve vaší práci a podnikání*. 2. vyd. Brno: BizBooks. ISBN 978-80-265-0129-9.
- 5) ČABLOVÁ, A., 2012. *Možnosti podpory sladování rodinného a pracovního života* [online]. Zlín. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. [cit. 2019-02-27].
Dostupné z: <http://digilib.k.utb.cz/handle/10563/19547>
- 6) GIDDING, S., et al., 2006. *Dietary recommendations for children and adolescents: a guide for practitioners*. *Pediatrics* 117.2 : 544-559.
- 7) HÄFNER, P., 2003. *Natur- und Waldkindergärten in Deutschland : eine Alternative zum Regelkindergarten in der vorschulischen Erziehung* [online]. [cit. 2019-04-30].
Dostupné z: <http://archiv.ub.uni-heidelberg.de/volltextserver/>
- 8) HENDL, J., 2012. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál. 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.
- 9) JIRDÁSKOVÁ, P., 2014. *Univerzitní a firemní mateřské školy v České republice* [online]. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download>
- 10) MIKLITZ, I., 2005. *Der Waldkindergarten. Dimensionen eines pädagogischen Ansatzes*. 3. Auflage. Weinheim und Basel: Beltz. 296 s. ISBN 3-407-56260-8.

- 11) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR, 2019. *Péče o děti v mikrojeslích, Budujeme mikrojesle - praktická příručka*[online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://mikrojesle.mpsv.cz/index.php/prirucka-pro-zrizovatele/>
- 12) MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR, 2018. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*[online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304/>
- 13) MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR, 2017. *Podrobný informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole* [online].[cit. 2019-04-30]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/podrobny-informacni-material-ke-vzdelavani-deti-od-2-do-3>
- 14) MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, 2015. *Nutriční doporučení Ministerstva zdravotnictví ČR ke Spotřebnímu koši – metodický návod k hodnocení jídelniček školních jídelen* [online]. [cit. 2019-03-30]. Praha: MZ ČR. 31 s. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/skolni_stravovani/Nutricni_doporuceni_MZ_ke_spotrebnimu_kosi.pdf
- 15) MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, 2017. *Stanovisko Ministerstva zdravotnictví ČR k způsobu zajištění stravování v lesní mateřské škole*. Praha: MZ ČR.
- 16) MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, 2016. *Bezpečnost potravin* [online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: https://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/prilohy/Cepik_vyziva_uvodni%20zprava_MS1.pdf
- 17) MORÁVKOVÁ, M., 2013. *Lesní mateřské školy – alternativní způsob předškolního vzdělávání v České republice* [online]. Plzeň. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/h00b3p?lang=en;furl=%2Fid%2Fh00b3p;so=nx>
- 18) Nález ÚS č. 99/2015 Sb. ve věci návrhu na zrušení § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 375/2011 Sb., a § 34 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním,

středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online]. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-99>

19) NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Národní soustava kvalifikací* [online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-549-Chuva_pro_detske_koutky/kvalifikacni-standard

20) Nařízení vlády č. 278/2008 Sb. o obsahových náplních jednotlivých živností [online]. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-278>

21) PEMOVÁ, T., PTÁČEK, R., 2013. *Soukromá a firemní školka od A do Z: jak založit a provozovat soukromé nebo firemní zařízení předškolní výchovy*. Praha: Grada, 168 s. ISBN 978-80-247-4699-9.

22) PITÁKOVÁ, M., 2014. *Praktická příručka pro chůvy*. Praha: Grada, 104 s. ISBN 978-80-247-5005-7.

23) VOŠAHLÍKOVÁ, T., 2012. *Ekoškolky a lesní mateřské školy: praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 92 s. ISBN 978-80-7212-537-1.

24) Vyhláška č. 107/2005 Sb. o školním stravování [online]. [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-107>

25) Vyhláška č. 151/2018 Sb. kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 280/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky [online]. [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2018-151>

26) Vyhláška č. 238/2011 Sb. o stanovení hygienických požadavků na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-238>

27) Vyhláška č. 268/2009 Sb. o technických požadavcích na stavby [online]. [cit. 2019-03-07]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-268>

- 28) Vyhláška č. 281/2014 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz dětské skupiny do 12 dětí [online]. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-281>
- 29) Vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých [online]. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-410>
- 30) Vyhláška MZ č. 106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti [online]. [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-106>
- 31) WATTCHOV, B., BROWN, M., 2011. *A Pedagogy of Place: Outdoor Education for a Changing World*. Clayton: Monash University Publishing. 244 s. ISBN 978-098-065-124-9.
- 32) Zákon č. 247/2014 Sb. o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů [online]. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-247>
- 33) Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>
- 34) Zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách) [online]. [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>
- 35) Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-455>
- 36) Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online]. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

9 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Vzor žádosti o souhlas

Příloha č. 2 – Předpřipravené otázky k polostrukturovanému rozhovoru

Příloha č. 3 – Vzor podkladu k pozorování

Přílohy

Příloha č. 1 - Vzor žádosti o souhlas

Žádost o souhlas s pozorováním, pořízení fotografií a nahráváním rozhovoru

Žádám o souhlas s provedením pozorování ve Vašem zařízení. Informace, které získám pozorováním budou zpracovány pouze do mé bakalářské práce s názvem „Srovnání péče o děti do tří let věku v různých typech zařízení z hlediska hygienických podmínek“.

Souhlasím / Nesouhlasím

Žádám o souhlas s pořízením fotografií prostředí Vašeho zařízení a jejich následné použití pro výše zmíněnou bakalářskou práci.

Souhlasím / Nesouhlasím

Žádám o souhlas s nahráváním rozhovoru, který bude sloužit pro zpracování mé praktické části ve výše zmíněné bakalářské práci.

Souhlasím / Nesouhlasím

Datum

Podpis a razítko

Otázky k rozhovorům

Název zařízení:

- A. Odráží se odlišné hygienické podmínky na provozu jednotlivých typů péče o dítě do 3 let?
1. Jsou děti očkovány?
 2. Kam si děti ukládají osobní věci?
 - a. Je šatna samostatná?
 3. Jaké je vybavení denní místnosti?
 - a. Hračky, nábytek, Interaktivní tabule, televize, koberce, ostré/zakryté rohy, prosklené dveře
 - b. Velikostní typy nábytku
 4. Jak velký prostor je určen pro jedno dítě?
 5. Spí děti ve školce?
 - a. Kolik jich této možnosti využívá?
 - b. Je ložnice samostatná?
 - c. Na čem děti spí? (Pevná opora zad)
 - d. Jak velký je průchod mezi lůžky?
 - e. Jak se skládají a provětrávají lehátka?
 6. Jak se skladuje, vyměňuje a pere ložní prádlo?
 7. Kolik máte umyvadel, záchodů, sprch?
 8. Jak je vybaveno hygienické zařízení?
 - a. Přebalovací pult, nášlapný koš, toaletní papír, tekuté mýdlo, osušení rukou (dotýkání ručníků)
 - b. Umístění hygienických potřeb (pleny, ubrousky)
 - c. Zacházení s odpadem (pleny – nebezpečný odpad, zvláštní režim)
 9. Je zde umístěná směšovací baterie?
 - a. Je mimo dosah dětí?
 10. Jaký máte zdroj vody?
 11. Navazuje hygienické zařízení na denní místnost a šatnu?
 12. Jak máte zajištěno větrání?
 - a. Okna, klimatizace
 13. Jak máte zajištěno osvětlení?
 - a. Denní světlo, umělé světlo, žaluzie
 - b. Svítidla – stará, nová, proměrování, čistota
 14. Jak je prováděn úklid?
 - a. Jak často, co je součástí, čisticí a dezinfekční prostředky, malování, frekvence praní lůžkovin a ručníků, mytí nočníků
 15. Jak jsou vybavené venkovní prostory?
 - a. Máte vlastní?
 - b. Jak jsou velké?
 - c. Režim zacházení s pískem?
 - d. Kontrola bezpečnosti herních prvků?

B. Jaká jsou hygienická rizika stravování?

1. Jak je zajištěno stravování dětí?
 - a. Škola, rodiče, jiný provozovatel
2. Jak často děti jí?
3. Nutíte je do jídla, když nechtějí jíst?
4. Takže dětem jídlo chutná/nechutná?
5. Sledujete nutriční složení stravy podle nutričních doporučení?
6. Hodnotíte spotřební koš? Jak často?
7. Kde jsou potraviny skladovány? (svačinky, hotová jídla, potraviny, suroviny na přípravu)
8. Kde myjete nádobí a čím?
9. Kde probíhá konzumace jídel?
10. Jak je zajištěn pitný režim dětí?
 - a. Má každé dítě svůj hrnek?
 - b. Jak jsou umývány?
11. Jaké nápoje děti nejčastěji pijí?
 - a. Sladké, vždy nesladké, mléčné
12. Jak je dodržován pitný režim venku?

C. Jaké jsou rozdíly ve vzdělávací činnosti?

1. Kolik dětí máte? (do tří let)
2. Kolik učitelek máte?
3. Počet dětí na jednu učitelku?
4. Jaký máte vzdělávací program?
 - a. Vzdělávají se mladší děti se staršími?
 - b. Jak jsou na tom předškolní děti?
5. Jaký čas jím denně strávíte?
6. Není problém s udržení pozornosti? (2-3 roky)
7. Jak se dětem věnujete? Individuálně nebo skupinově?
8. Kolik hodin denně tráví děti venku?
9. Jaká je náplň pobytu venku?
10. Jak si děti nejčastěji hrají
 - a. Uvnitř
 - b. venku

Příloha č. 3 - Vzor podkladu k pozorování

Pozorování

Název zařízení:

Adresa zařízení:

Poskytovatel, provozovatel, zřizovatel:

Provozní doba:

Prostory/zázemí:

Poloha zařízení: OKRAJ MĚSTA / CENTRUM

Venkovní prostory: ZAHRADA / LES / ŽÁDNÉ

Vybavení denní místnosti: (hračky, nábytek..)

Vybavení venkovních prostor:

Povrch a terén venkovních prostor:

Jídelna/prostory ke konzumaci jídla:

Stravování:

Poznámky:

Seznam použitých zkratk

LMŠ – Lesní mateřská škola

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MZ – Ministerstvo zdravotnictví

MZe – Ministerstvo zemědělství

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP RV – Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

Tzv. - takzvané